

Jaarverslag 2024

**Vereniging
Natuur en Milieufederatie Gelderland**

Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland

Oude Kraan 72

6811 LL Arnhem

KvK nummer 41046129

April 2025

De Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland wordt ondersteund door de provincie Gelderland en de Nationale Postcode Loterij.

Wij worden gesteund door

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Bestuursverslag	3
Doelrealisatie - inhoudelijk verslag.....	7
Resultaten per project	8
Meer impact dankzij de Postcode Loterij.....	18
Begroting 2025	19
Financieel jaarverslag 2024	20
Toelichting jaarrekening 2024	21
Balans per 31 december 2024	23
Staat van baten en lasten over 2024	25
Kasstroomoverzicht over 2024.....	26
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling.....	27
Toelichting op de balans en voorstel resultaatbestemming.....	31
Bestemmingsreserve: acquisitie en projectontwikkeling	34
Informatieverschaffing over resultaat na belastingen van het boekjaar.....	34
Toelichting op de staat van baten en lasten.....	36
Verdeling uitvoeringskosten naar bestemming/beschikbaar voor doelstelling.....	39
Overige toelichtingen	40
Overige gegevens.....	43
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	43
Bijlage 1: Verantwoording bijdrage fonds provinciale milieufederaties.....	47
Bijlage 2: Verantwoordingsverklaring vereniging Natuur en Milieu Gelderland.....	48
Bijlage 3: Geregistreerde klachten Natuur en Milieu Gelderland 2024	50
Bijlage 4 : Verslag externe vertrouwenspersoon 2024.....	51

Voorwoord

In dit jaarverslag geven we u inzicht in onze inhoudelijke en financiële resultaten. 2024 is een jaar van verandering, vernieuwing en uitdagingen geweest. Maar ondanks alles hebben we mooie resultaten weten te bereiken en die delen we graag met u.

De context waarin we werken blijft complex. De geopolitieke ontwikkelingen zijn geen stimulans voor een gezondere wereld of het tegengaan van de klimaatcrisis. De circulaire economie komt niet van de grond in Nederland en de transitie van de landbouw wordt vertraagd door immer nieuwe geitenpaadjes.

In 2024 heeft ook een directiewisseling plaats gevonden. We hebben afscheid genomen van Petra Souwerbren die de afgelopen jaren Natuur en Milieu Gelderland sterk op de kaart heeft gezet. Het Platform Natuurinclusieve Landbouw Gelderland dat zij mede heeft geïnitieerd is een mooi voorbeeld van hoe samenwerking mogelijk is. We zijn dankbaar voor haar onverschrokken inzet voor onze mooie Provincie!

Het definitieve besluit om provinciale bijdrage aan Natuur en Milieu Gelderland te verminderen noodzaakt ons om onze werkwijze en financiering grondig te herzien. Dit proces zal in 2025 opvolging krijgen om in 2026 gereed te zijn voor de nieuwe werkelijkheid, als de vermindering geheel doorgevoerd zal worden.

Gedurende het jaar zijn maatregelen genomen om een gezonde financiële positie te behouden en ruimte te creëren om de komende jaren te investeren in de benodigde veranderingen in organisatie. Het jaar sluiten we af met een positief saldo, wetende dat de komende jaren de buffers nodig zijn om nieuwe initiatieven en financieringen te realiseren.

Oftewel genoeg uitdagingen waar we de komende tijd mee aan de slag mogen. Maar dit doen we met enthousiasme en goede hoop, want we merken de enorme verbondenheid met onze leden, de steun vanuit inwoners van Gelderland en de vele groene initiatieven die er in de provincie zijn. Ondanks een gure wind bruist het!

In 2025 willen we hier meer vorm aan geven. De groene Gelderse beweging die laat zien dat we met velen zijn en dat we perspectief hebben voor een mooi en duurzaam Gelderland. Dat geluid mag best nog wat meer gehoord en gezien worden en daar gaan we ons best voor doen.

Margreet van Gastel, voorzitter

Frans Davelaar, directeur

Impact

Wij werken samen met onze landelijke koepel aan een impactmeting, die is opgebouwd uit gegevens van alle individuele provinciale federaties.

[Klik hier voor de Impactmeting.](#)

Bestuursverslag

Onze missie

Wij staan voor een provincie met een aantrekkelijk landschap, een rijke biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. Voor nu en voor generaties na ons. Onze provincie is energieneutraal en circulair. Inwoners zijn actief betrokken bij hun leefomgeving. We kunnen genieten van een mooi, vitaal en gezond Gelderland.

Rollen en werkwijze

Natuur en Milieu Gelderland doet haar werk vanuit verschillende rollen, al naar gelang wat nodig is om de doelen te bereiken. Wij inspireren mensen, bedrijven en overheden op weg naar een duurzame samenleving. Wij treden op als aanjager, verbinder en als het nodig is als luis in de pels. Onze manier van werken is constructief, kritisch en oplossingsgericht. Onder leiding van de directeur werkt het bureau dagelijks aan de doelen die samen zijn geformuleerd. Het bestuur ziet erop toe dat dit gebeurt volgens de afspraken in het strategisch plan en het jaarplan.

Onze doelstelling kunnen wij alleen bereiken door samen te werken met een achterban die continu groeit en bijdraagt aan onze missie. Wij werken per thema met diverse partners samen, zowel overheden als organisaties, inwoners en bedrijven. Wij vervullen een provinciale koepelfunctie voor ruim honderd aangesloten lokale en regionale natuur- en milieuorganisaties.

Doel conform onze statuten

Natuur en Milieu Gelderland heeft ten doel de bevordering van natuurbescherming, landschapsbescherming en milieuzorg in de provincie Gelderland, alles in de meest ruime zin.

De Vereniging streeft dit doel na, onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging.

Verantwoording

Het bestuur van Natuur en Milieu Gelderland past voor de verantwoording de richtlijnen Goede-doelenorganisaties RJ 650 toe.

Financieel beheer en controle

Natuur en Milieu Gelderland zet zich in voor maatschappelijke doelen en heeft geen winstoogmerk.

De financiële administratie is deels in eigen beheer gedaan, deels uitbesteed aan De Lorian Accountants en Belastingadviseurs. De salarisadministratie is uitbesteed aan De Lorian Accountants en Belastingadviseurs.

De accountantscontrole is uitgevoerd door drs. J.W.M. Peeters RA van FreshFinance. De controleverklaring is in de jaarrekening opgenomen.

CBF-keurmerk en ANBI

Natuur en Milieu Gelderland heeft sinds 2002 het CBF-keurmerk voor goede doelen. De laatste hertoetsing is recent met erkenning uit 2023.

Gegevensbescherming

In 2019 is met het oog op de Algemene Verordening Gegevensbescherming een nieuw databeveiligingsbeleid geïmplementeerd, waaronder een gebruikersrichtlijn voor alle medewerkers voor het veilig omgaan met persoonsgegevens. Medewerkers krijgen alleen toegang tot gegevens waar zij uit hoofde van hun functie toegang tot moeten hebben.

Onze privacyverklaring (beschikbaar op de website) geeft inzicht in welke persoonsgegevens Natuur en Milieu Gelderland opslaat, met welk doel en hoe deze zijn te zien of te verwijderen. Daarnaast zijn alle digitale gegevens

beveiligd. Daarnaast hebben we jaarlijks een interne opfrustraining omtrent AVG. Hiermee voldoet Natuur en Milieu Gelderland aan de bovengenoemde Algemene Verordening.

Risico's en onzekerheden

Met ingang van 2025 zal de boekjaarsubsidie van provincie Gelderland 23% lager zijn dan voorgaande jaren. In 2026 volgt de verdere reductie in boekjaarsubsidie die dan t.o.v. 2024 uitkomt op 56% reductie. De provincie heeft de intentie uitgesproken met ons te onderzoeken welke financiële bijdragen vanuit andere programma's dan natuur mogelijk zijn. Hierover bestaan echter geen zekerheden.

Voor het uitvoeringsprogramma van Platform Natuurinclusieve landbouw Gelderland is verlenging met 2 jaar verkregen. De formele vaststelling van het besluit daaromtrent is geschied door Provinciale Staten (PS) in april 2024.

Vooruitblik naar 2025

Vanwege de reductie in boekjaarsubsidie ligt er een stevige acquisitieopgave voor de komende jaren. Grofweg valt er in 2025 circa € 100.000 aan inkomsten weg, gevolgd door nog eens € 100.000 in 2026.

In de begroting 2025 is een acquisitieopgave opgenomen. Om voor de komende jaren te bouwen aan stabiele inkomstenbronnen is er in 2024 een reserve acquisitie en projectontwikkeling gecreëerd. Hieruit kunnen uitgaven gedaan worden die op langere termijn positieve resultaten zullen hebben op de fondsenwerving. Hoewel we streven om ook deze uitgaven te dekken met nieuwe acquisitie is het de realiteit dat het 1 á 2 jaar duurt voordat nieuwe initiatieven voor acquisitie resultaat opleveren. Vanwege de grote tijdsinvestering die afgelopen jaren aan de orde is geweest rond besluitvorming over de boekjaarsubsidie, waren er in 2024 'minder ijzers in het vuur' dan voorheen. De gevolgen hiervan zullen in 2025 nog voelbaar zijn en zal benutting van de reserve projectontwikkeling en fondsenwerving noodzakelijk zijn.

Organisatie

De organisatie van Natuur en Milieu Gelderland bestaat uit de Algemene ledenvergadering (ALV), het bestuur en het professioneel bureau. De ALV stelt als hoogste orgaan het werkplan en het jaarverslag vast en benoemt/ontslaat bestuursleden. Het bestuur bestuurt op hoofdlijnen en is namens de leden eindverantwoordelijk voor het in alle opzichten reilen en zeilen van Natuur en Milieu Gelderland. Het bestuur is namens de leden werkgever voor de directeur. De directeur verzorgt de dagelijkse leiding van het professioneel bureau en bereidt de P&C-processen voor. De directeur legt verantwoording af aan het bestuur. De werkorganisatie bestaat uit medewerkers voor secretariaat, administratie, directie, communicatie, projecten en inhoud.

Bestuur

Het bestuur van Natuur en Milieu Gelderland bestond per 31 december 2024 uit 5 leden.

Bestuursleden en hun zittingsperiode

Naam	Functie	Benoemd per	Maximale termijn
Mevr. M.J. van Gastel	Voorzitter	April 2023	April 2031
Mevr. Y. Kleefkens	Penningmeester	November 2017	November 2025
Dhr. L.J.M.G. Dortmans	Lid	November 2018	Afgetreden per december 2024
Mevr. H. Engels	Lid	April 2023	April 2031
Dhr. A.J.F. Brinkmann	Lid	November 2024	November 2032
Dhr. M.M.J. Leseman	Lid	November 2024	November 2032

Benoeming Bestuur

Een bestuurslid wordt benoemd voor een zittingsperiode van 4 jaar. Bestuursleden kunnen éénmaal voor een aansluitende periode worden herbenoemd. Het bestuur draagt kandidaat-bestuursleden voor aan de Algemene Ledenvergadering. Bestuursleden worden benoemd door de Algemene Ledenvergadering bij meerderheidsbesluit.

Relevante hoofd en nevenfuncties leden bestuur en directie

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfunctie
Mevr. M.J. van Gastel		- Lid Commissie Inclusieve Verduurzaming, Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli). - Lid jury SustaineBul, duurzaamheidsprijs Studenten voor morgen. - Lid Raad van Toezicht, Cirtex Circulair Textiel Rivierenland. - Voorzitter Raad van Commissarissen Energie Fonds Overijssel. - Lid Raad van Advies Green Business Club Nederland. - Voorzitter Prodesse Conamur Arnhems Historisch Genootschap sinds 1792. - Voorzitter Nederlands Watermuseum. - Voorzitter Raad van Commissarissen 2Switch Kringloop & Reïntegratie. - Lid Algemeen Bestuur, Klimaatverbond. - Adviseur Green Bridges Advies. - Voorzitter Hoeve Klein Mariëndaal Zorgboerderij en Theeschenkerij (tot okt 2024). - Vice-voorzitter Liberaal Groen (tot sep 2024). - Voorzitter Raad van Toezicht Musis en Stadstheater Arnhem (tot aug 2024).
Mevr. Y. Kleefkens	- MT-lid Coöperatie ValleiEnergie, Coördinator Advies en Projecten.	- Interim lid Raad van Commissarissen bij Coöperatie Econobis.
Mevr. H. Engels	Directeur Be Forward Business Innovation BV.	- Voorzitter De Coöperatieve Betuwse Fruitmotor U.A.. - Voorzitter Stichting Biodiversiteit en Landschap "De Fruitmotor".
Dhr. A. J.F. Brinkmann	Brinkmann Consultancy, zelfstandig consultant en proces manager.	
Dhr. M.M.J. Leseman	- Senior communicatieadviseur Omgevingsdienst Regio Arnhem en Omgevingsdienst NL. - Projectleider Aandachts-bedrijven Odra.	- Bestuurslid Via Natura
Dhr. F. Davelaar	Directeur Natuur en Milieu Gelderland	

Functioneren en beloning bestuur

In 2024 is door het bestuur van Natuur en Milieu Gelderland vijf maal vergaderd. Vijf maal een reguliere vergadering. Het lidmaatschap van het bestuur is op onbezoldigde basis. Er bestaat de mogelijkheid om reis- en eventuele verblijfskosten te declareren.

Bureau en medewerkers

In 2024 bestond de formatie uit gemiddeld 7,5 FTE. Er hebben diverse mutaties in het team plaatsgehad. De trend in de formatie over 5 jaren is onderstaand weergegeven.

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal fte	7,6	8,2	8,8	9,1	7,5

Beloning

Voor de beloning kent Natuur en Milieu Gelderland eigen arbeidsvoorwaarden die m.i.v. 2022 worden afgeleid van de lonen uit de CAO Bos & Natuurbeheer/de Landschappen, omgerekend naar 38 uur/week. Het functieboek uit 2022 ligt ten grondslag aan de inschaling. De bezoldiging van de directeur maakt onderdeel uit van dit loongebouw.

Ziekteverzuim

Na enkele jaren van ongekend hoog ziekteverzuim is het verzuim in 2024 naar een acceptabel niveau gedaald. Gemiddeld ziekteverzuim lag in 2024 op 4,6%. In 2023 was het verzuimpercentage gemiddeld 13,36 en in 2022 was het 9,99%.

De daling wordt mede verklaard doordat afscheid is genomen van een langdurig zieke medewerker. Daarnaast is de onzekerheid omtrent de toekomst van Natuur en Milieu Gelderland een belangrijke factor geweest voor het hoge ziekteverzuim. Hoewel de toekomst van Natuur en Milieu Gelderland nog de nodige onzekerheden bevat, is de uitgangspositie nu duidelijk en wordt gezamenlijk gebouwd aan een nieuwe toekomstbestendige organisatie.

Vrijwilligers en stagiaires

Het bureau van Natuur en Milieu Gelderland werkt met stagiaires en vrijwilligers.

Voor stagiaires sluit de onderwijsinstelling met Natuur en Milieu Gelderland een stage-overeenkomst af. Voor vrijwilligers en stagiaires geldt een regeling voor declaratie van onkosten.

Binnen de vereniging zijn veel mensen onbezoldigd actief: in het bestuur, bij lidorganisaties of voor specifieke acties.

Duurzame bedrijfsvoering

Natuur en Milieu Gelderland wil het goede voorbeeld geven. Dat doen wij op het gebied van inkoop en bankieren. We kopen duurzaam in voor kantoorpapier (FSC), koffie en thee (biologisch, Fairtrade), schoonmaak (biologisch afbreekbaar).

Voor (externe) bijeenkomsten streven we naar regionale, vegetarische/veganistische en biologische catering.

Natuur en Milieu Gelderland heeft een betaalrekening bij Triodos bank. Daarnaast hebben we een spaarrekening bij ASN. Omwille van risicospreiding houden we een aan rekening bij ING.

Sinds 1 oktober 2020 is het bureau, samen met IVN, kantoorhoudend in een verzamelkantoor aan de Oude Kraan 72 in Arnhem.

Klachtenprocedure

Natuur en Milieu Gelderland heeft een klachtenprocedure; deze staat [hier](#) op de website van Natuur en Milieu Gelderland. In 2024 hebben wij twee klachten ontvangen. Zie bijlage 4 met toelichting van de twee klachten.

Integriteitsbeleid

De gedragscode Integriteitsbeleid van Natuur en Milieu Gelderland is in 2024 aangepast en vastgesteld. In deze gedragscode is vastgelegd hoe we omgaan met waarden en normen, wat ieders rollen en verantwoordelijkheden zijn en hoe het integriteitsbeleid ingevoerd, geborgd en gehandhaafd wordt binnen de organisatie. Deze gedragscode vormt de kapstok waaraan alle regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen kunnen worden. Deze gedragscodes staan op de [website van Natuur en Milieu Gelderland](#). Jaarlijks houden we minimaal een organisatiebrede bijeenkomst inzake ons integriteitsbeleid, waarbij we ruimte creëren om zowel inhoudelijk als gesprekstechnisch integriteit bespreekbaar te maken, te houden en te verbeteren.

In 2024 zijn er bij Natuur en Milieu Gelderland geen meldingen van schendingen van het integriteitsbeleid binnengekomen.

Doelrealisatie - inhoudelijk verslag

Naam Project	Resultaat 2024	Opmerkingen
BIODIVERSITEIT NATUUR EN LANDSCHAP		
Vitaal landelijk gebied Gelderland en stikstof		<i>Door keuze overheid om NPLG stop te zetten is toekomstige uitwerking onzeker.</i>
Duurzaam waterbeheer		
Zuinig en duurzaam ruimtegebruik		
Nacht van de nacht		
Regionale netwerken:		
Masterplan IJsselvallei		
Coulisselandschap Achterhoek		<i>Lichte verbetering in participatie in de achterhoek, maar nog steeds onvoldoende.</i>
Fruitedelta/ Rivierengebied		
Plan Boom		Afgerond
Brongebied Grote Wetering (Ijsselvallei) I		
Duurzaam omgevingsbeleid		
Beroepsprocedures		
LANDBOUW EN VOEDSEL		
Good Food Club - korte keten		
Boer En Buur Met Natuur		
Gelderland van Morgen		Goed afgerond maar impact beneden verwachting
Uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve Landbouw		
Verdienmodellen		
Biodiversiteitsmonitor		
Monitoring		
Lokale netwerken boeren en burgers fase 2		
Voedselbosbouw en agroforestry		
Governance en programmateam		
Platform en communicatie		
KLIMAAT EN ENERGIE		
Landelijk loket energie en natuur		
Landelijk programma energie en klimaat		
NIEWHOL		
NP RES Natuurinclusieve beleidskaders		
Klimaatneutraal Gelderland		
Energietransitie, duurzame bronnen en netwerkontwikkeling		
Stimuleren en adviseren wind- en zonne-energie		
Natuurinclusieve energietransitie Gld		
Participatiecoalitie		
RES Basis		
RES Regionaal kennisprogramma		
AGW bewonersinitiatieven		
AGW Pilots		<i>Samenwerkingspartner was op moment van opstart niet meer beschikbaar</i>
Wasbare luiers		
Circulaire economie Gld		Vanwege onderbezetting minder gerealiseerd en inzet
Energietuinen koepel		Mogelijkheden voor energietuin-realitatie beperkt. Inzet teruggeschoefd.
LEEFOMGEVING EN PARTICIPATIE		
Geef om Gelderland		
GOG Activiteitenprogramma		
GOG Helpdesk		
GOG Activiteitenfonds lokale duurzame initiatieven		
Verduurzamen luchtvaart		
Gezonde leefomgeving en schone lucht		Doorontwikkeling is in 2024 nog onvoldoende omgezet in projecten/realisatie door onderbezetting
Meerjarenstrategie 2025-2028		
Participatie burgers en bedrijven		
COMMUNICATIE EN NETWERKEN		
Werving en binding leden		
Publiekscommunicatie		
Bestuurlijk Overleg		
Natuur en landschapsoverleg		
Samenwerking Natuur en Milieufederaties		Onder meer nieuw projectvoorstel gerealiseerd met verwachte goedkeuring in 2025

Resultaten per project

Doel en doelgroepen	Gerealiseerd resultaat 2024
BIODIVERSITEIT NATUUR EN LANDSCHAP	
Vitaal landelijk gebied Gelderland en stikstof	
Vitaal landelijk gebied Gelderland (VLGG) en stikstof	
Doel: actief bijdragen aan uitvoerbare oplossingen voor natuurherstel, water, stikstof, klimaat en landbouw. Specifiek het realiseren van robuust systeemherstel als basis. Partners: samenwerking binnen sector natuur en met alle betrokken stakeholders.	- Het VLGG is helaas stopgezet in 2024 door de rijksoverheid. De diverse plannen en doelen zullen, naar we hopen, wel meegenomen worden in nieuwe plannen. Hier hebben we ons in 2^e deel van 2024 voor hard gemaakt. - Actieve inbreng t.b.v. VLGG voor aanpak en doelen. Mede daardoor zijn de natuurdoelen en benodigde maatregelen goed in de concepttekst voor VLGG opgenomen en relevant voor toekomstige plannen. - Coördinatie inhoudelijke voorbereiding, afstemming en vertegenwoordigingen sector Natuur m.b.t. VLGG. - Inbreng via ambtelijk en bestuurlijk overleg provinciaal en regionaal. - Inbreng t.b.v. afronding diverse inhoudelijke bouwstenen - Inbreng in proces: 12 x ambtelijk en bestuurlijk overleg VLGG-deelgebieden en sectoroverleg natuur; 3 x dialogen voedselzekerheid; 7 x gebiedsproces GEUS; 1 x PS-werkbezoek NDA's; 2 x schriftelijke reactie namens natuurorganisaties (concept-ontwerp VLGG en vertaling naar versnellingsaanpak stikstof);
Duurzaam waterbeheer	
Doelen: - Effectief beleid en aanpak voor duurzaam waterbeheer en klimaatadaptatie. - Bevorderen waterbergend vermogen van gebieden. - Verminderen negatieve effecten klimaatverandering voor biodiversiteit. Met: provincie, waterschappen, regio's, terreinbeheerders, Vitens, LTO.	- Deelname aan drie bijeenkomsten klankbordgroep uitbreiding winlocatie Fikkersdries en Vitens win-win-spoor. - Deelname stakeholder-bijeenkomst en invullen uitgebreid online-formulier over wateraccu Noord-Veluwe. - Contact met Vitens, Ministerie en Staatsbosbeheer over Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing & advies aan werkgroep Stromende beken over hun petitie voor waterbesparing. - Waterkwaliteit en -kwantiteit ingebracht in VLGG-proces en bij bespreking Provinciale Staten over Kaderrichtlijn Water. - Inzet voor integrale aanpak van systeemherstel, zie onder inbreng voor provinciaal beleid. - Deelname aan interviewreeks verkenning Wateraccu Veluwe.
Zuinig en duurzaam ruimtegebruik	
Doel: optimaal gebruik van schaarse ruimte dankzij herstructurering en vergroening van bedrijventerreinen. Behouden en verbeteren van natuur en landschap bij ontwikkelingen voor infrastructuur en verstedelijking. Doelgroep: gemeenten, RPW-regio's, economic boards, ondernemers.	- Speerpuntendocument, in overleg met onze achterban, voor Beleidskader Recreatie en Toerisme opgesteld en aangeboden aan provincie (vervolg in 2025). - Speerpuntendocument voor actualisatie Omgevingsverordening Gelderland opgesteld en aangeboden (vervolg in 2025). Dit na werksessie samen met ambtenaren en achterban. - Deelname gemeentelijke klankbordgroep Barneveld voor programma landelijk gebied. - Lid gebruikersgroep Recreatiezonering. - 5 mei lezing over veranderend landschap voor Bevrijdingsdag-concert Esveld Ensemble.

Nacht van de nacht	
Doel: bevorderen bewustzijn van bedrijven en breed publiek over het belang van duisternis. Doelgroep: burgers, ondernemers, overheden.	- 44 activiteiten verspreid over de provincie met ruim 2500 bezoekers (groei activiteiten t.o.v. vorig jaar). - Samenwerkingsverband met vier gemeenten (Epe, Rheden, Apeldoorn, Arnhem) operationeel - Online bereik campagne van +- 19.000. - 5 interviews in lokale, regionale en vakmedia. - 15 krantenartikelen in lokale en regionale media. - Persmoment i.s.m. gemeente Epe over donkere Veluwe.
Regionale netwerken	
Doel: duurzame ruimtelijke ontwikkeling met versterking van biodiversiteit en landschap.	
Masterplan IJsselvallei	
Doel: natuur- en milieubelangen inbrengen, koppelkansen signaleren en inbrengen. Met wie: projectgroep en stuurgroep IJsselvallei.	- Deelname aan projectgroep (nu programmteam) en Stuurgroep IJsselvallei (4 keer). - Uitwerking projectenprogramma. - Ondertekening samenwerkingsovereenkomst en toetreding gemeenten Hattem, Epe, Brummen, Apeldoorn in januari 2024 - Subsidieovereenkomst Provincie t.b.v. Masterplan IJsselvallei - uitbreiding stuurgroep met alle deelnemende gemeentes (verbreden steun en participatie).
Coulisselandschap Achterhoek	
Doel: behoud en versterking van biodiversiteit stevig verankeren in het beleid en uitvoering van gemeenten. Met wie: Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Natuurmonumenten, Bomenbelang Bronckhorst, overige lokale organisaties. Doelgroep: gemeenten	- Lid van het natuur- en landschapsoverleg Achterhoek. - Geen eigen activiteiten naast het NLO Achterhoek.
Fruitdelta/ Rivierengebied	
Doel: landschap en duurzame landbouw als uitwerking van de gebiedsagenda.	- Lid Begeleidingsgroep FruitDelta Rivierenland (5 sessies), resulterend in succesvolle "duurzame en biodiverse" Regiodeal Rivierenland. - Opbouwen Investeringsagenda (3 sessies). - Lid Ontwerpsessies voor fieldlab toekomstbestendige laanbomenteelt en fruitteelt, (5 bijeenkomsten). SWOT-analyse en meekoppelkansen in kaart gebracht.
Plan Boom	
Doel: organiseren en bevorderen van aanplant bomen in Gelderland.	- Alleen administratieve afhandeling in 2024. Operationeel afgerond in 2023.
Brongebied Grote Wetering (IJsselvallei) I	
Doel: - Vernatting van het brongebied en meekoppeling van bosaanplant, landschapsversterking en kansen voor recreatie en biodiversiteit. - Afronden verkenning en organiseren implementatie; toewerken naar opzetten van subsidiabele projectplannen van partners. Met wie: gebiedspartners.	In 2024 zijn 5 projecten van oriëntatie naar uitvoering gegaan. Middels de 5 projecten worden: - Landschappelijke elementen versterkt. - Maatregelen genomen ter verbetering van de waterhuishouding. - Lokale zaadmengsels ontwikkeld voor akkerranden. - Teeltproeven gedaan (niet-kerende grondbewerking, etc.). - Inzetten van 'compostthee' ter verbetering van bodemstructuur en -leven.

Duurzaam omgevingsbeleid	
Doel: het belang voor natuur, landschap, water, milieu en drinkwatervoorziening is geborgd in bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen. Doelgroepen: gemeenten (en eventueel andere overheden) en in tweede instantie de initiatiefnemers zoals bedrijven en particulieren.	- circa 3.500 ruimtelijke plannen en vergunningen beoordeeld, enkele tientallen zienswijzen ingediend. In een beperkt aantal gevallen is een reactienota ontvangen, hierop is besloten geen verdere actie te ondernemen. Met het oog op de grote hoeveelheid bekendmakingen is het monitoringproces gestroomlijnd. Belangrijke zienswijzen betroffen de Nota Reikwijdte en Detailniveau voor het Defensieprogramma (vervolg in 2025) en de actualisatie omgevingsverordening 2024 (vastgesteld feb 2025).
Beroepsprocedures	
Doelen: - Belang van natuur en milieu behartigen door -in het uiterste geval- het voeren van een beroepsprocedure. - Voorkomen van precedentwerking en het realiseren van noodzakelijke jurisprudentie. Doelgroep: Raad van State en rechtbank, bevoegd gezag, initiatiefnemers.	- Via15, na jaren heeft RvS uiteindelijk, na nadere toelichting door de minister, toestemming gegeven voor de verlenging van de A15. Het oorspronkelijke doel was om de aanleg middels een tunnel te laten gebeuren ipv via een brug. Dit is helaas niet gelukt, wel is de noodzaak voor een gedegen afweging door Minister en RWS helder op de kaart gezet.
LANDBOUW EN VOEDSEL	
Boer & Buur met Natuur	
Good Food Club - korte keten	
Doelen: - Consumenten stimuleren om bij lokale en duurzame voedselverkooppunten te kopen. - Boeren met eigen verkooppunt versterken en aanzetten om nog meer duurzaam/natuurinclusief te ondernemen.	- Groei van GoodFoodClub aanbiederskaart met 10 nieuwe bedrijven. - Lange Weekend van de Korte Keten, 20 deelnemende locaties met (inschatting) ruim 800 bezoekers. - 7 artikelen in regionale en lokale media. - Bereik online campagne: 10.000. - Video-item Omroep Gelderland. - Daarnaast contact met en deelname aan lokale netwerken die lokaal voedsel en korte keten stimuleren (zoals Voedselnetwerk Achterhoek, De Streek op Tafel, Slow Food Achterhoek).
Boer En Buur Met Natuur	
Doel: - Stimuleren van natuurinclusie landbouw en daarmee de biodiversiteit versterken door burens en boeren met elkaar in verbinding te brengen om samen te werken aan een duurzaam voedselsysteem. - Vergroten kennis bij burgers over herkomst voedsel en bereidheid voor betalen van een eerlijke prijs. - In Gelderland beogen we hiermee 100 hectare natuurinclusieve landbouw mogelijk te maken.	- Eind 2023 zijn er twee Boer & buur coalities opgestart, met IJsselmarke en met De Ploegdriever (Graan van Hier). De IJsselmarke hebben we ondersteund in hun zoektocht naar de juiste organisatievorm. Gekozen is voor een coöperatie, die wordt in 2025 opgericht. De Ploegdriever werkt aan korte keten van/voor graanproducten. - Er is een netwerk opgebouwd van telers, molenaars, bakkers, brouwers rondom Nijmegen. De hele keten is in kaart gebracht (van zaad tot eindproduct), en er is een excursie naar voorbeeldgraan project De Velhost in Almen georganiseerd. - Er is reuring in de polder, zo gaf een teler van De Biesterhof weer. - In 2024 zijn er vier bijeenkomsten met in totaal 80 deelnemers geweest, naast diverse overlegmomenten met de initiatiefnemers.

Gelderland van Morgen	
Doel: horeca, zorginstellingen en cateraars verspillen minder voedsel en gebruiken meer plantaardig voedsel.	- Het project Gelderland van Morgen is in 2024 afgerond. Bij een presentatie voor de provincie zijn de behaalde resultaten gepresenteerd: 1.758.903 kg CO2-eq bespaard en 114.681 kg voedsel gered van de vuilnisbak. 153 deelnemers hebben bijgedragen. - Natuur en Milieu Gelderland verzorgde de communicatie en heeft een online bereik gehaald van 47.862 personen, 30 online artikelen, 7 persberichten. 916 professionals in zorg, horeca en catering bereikt, 1600 professionals bereikt via online media campagne.
Uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve Landbouw	
Doel: in 2030 is de grondgebonden landbouw natuurinclusief. Dit resulteert in een rijke biodiversiteit en schoon water. Boeren worden beloond voor hun inspanningen.	
Verdienmodellen	
Doel: Natuur en Milieu Gelderland was partner in het project. Projecttrekker LTONoord.	- Samen met de andere partners hebben we in dit project onderzocht hoe we natuurinclusieve landbouw (NIL) verder kunnen 'vermarkten'. - We hebben analyse gedaan van NIL ketens ism Smaakacademie en Achterhoeks Toerisme. - Tevens is er gebiedsofferte Gelderse Vallei opgesteld en aangeboden. - Het onderdeel Studiegroep Kosten-baten Analyse Transitie Melkveehouderij rondom Ede gaat in 2025 door. - In de Achterhoek start ook een KBA studiegroep.
Biodiversiteitsmonitor	
Doel: ontwikkelen van een Gelderse biodiversiteitsmonitor. De Gelderse biodiversiteitsmonitor is een aanpak om samen te werken aan gebiedsdoelen voor klimaat, natuur, water en kringloop. En het is een aanpak om natuurinclusief ondernemen te bevorderen en te belonen.	- Symposium: Gelderland aan tafel voor doelsturing georganiseerd i.s.m. VALA, VKO en Fruitmotor. - Aanbod namens 150 boeren gedaan om aan de slag te gaan. - Deelname in projectgroep voor uitwerking projectvoorstel MDLG. - Momenteel wordt er gewerkt aan model voor doelsturing in drie gebieden in Gelderland. Voorlopige start 2026.
Monitoring	
Doel: Natuur en Milieu Gelderland was partner in het project. Projecttrekker LTONoord.	- Bijgedragen aan de totstandkoming van het provinciale Agrifood dashboard. - Eerste aanzet van de monitoring van de niveaus natuurinclusieve landbouw voor de melkveehouderij en de akkerbouw.
Lokale netwerken boeren en burgers fase 2	
Doel: het organiseren van gesprekken tussen boeren en inwoners die bij elkaar in de buurt wonen. Ze verkennen met elkaar hun manieren van voedselproductie en -consumptie en bespreken hoe ze dit graag zien in de toekomst. Ook kijken ze naar gezamenlijke ideeën daarover en hoe ze elkaar daarbij kunnen helpen.	- 7 gesprekken op vier verschillende bedrijven met in totaal 80 deelnemers. - Vervolg door structurele samenwerking tussen inwoners en boeren in regio Didam/Liemers voor opstart voedsel-coöperaties (eerste coöperatie is gestart). - Samenwerking met Voedselnetwerk Achterhoek en De Streek op Tafel (regio Nijmegen).

Voedselbosbouw en agroforestry	
Doel: bevorderen voedselbossen en agroforestry. Met wie: Stichting Agro-ecologie Gelderland, Stichting Voedselbosbouw Nederland, Agroforestry Netwerk Gelderland, provincie Gelderland. Doelgroep: particulieren met grond, boeren, gemeenten	- Project is afgerond in 2024. - In totaal 53 mensen (waaronder 10 agrariërs) hebben de voedselbos cursus afgerond (4 jaar cursus gedraaid met in totaal 53 deelnemers). - Samen realiseren zij 75 ha potentieel voedselbos. - Start opzetten Gelders Netwerk Voedselbossen voor kennisdeling en kennisverspreiding over aanleg, beheer en oogst van voedselbossen.
Governance en programmateam	
Doelen: - Een netwerk van partners die werken aan een natuurinclusieve landbouw in Gelderland. - Coördineren van het uitvoeringsprogramma. - Ondersteunen van projecten in UP. Met wie: partnerorganisaties in het Platform. Doelgroep: partijen die aan natuurinclusieve landbouw werken in Gelderland.	- Coördinatie van de uitvoering en strategie. - Opstellen halfjaarrapportages. - Organiseren 4 x stuurgroep vergaderingen en werkbezoek. - Begeleiden bij oplossen hiccups in 31 lopende projecten. - Aanvraag ingediend voor 9 nieuwe projecten wat inmiddels is goedgekeurd. - Aanvraag en goedkeuring verlenging uitvoeringsprogramma t/m 2026. - 4 partnerbijeenkomsten georganiseerd.
Platform en communicatie	
Doelen: - Levendig Platform. - Boeren en andere grondeigenaren worden geënthousiasmeerd om met natuurinclusieve landbouw aan de slag te gaan. - Kennis en ervaring uit projecten wordt gedeeld; inspirerende voorbeelden delen. Met wie: partnerorganisaties in het Platform. Doelgroep: boeren, partijen die aan natuurinclusieve landbouw werken in Gelderland.	- 2 kennisvideo's over landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit en verdiepende verhalen over water en klimaatverandering uitgebracht. Afsluitende leaflets voor 20 afgeronde projecten (gepubliceerd via platform). - Symposium over doelsturing georganiseerd i.s.m. VALA, VKO en Fruitmotor. - Levendig digitaal platform met informatie over projecten, kennis en activiteitenagenda. - Organisatie Statenleden bezoek aan Platform, werkbezoek bij inspiratieboer met uitleg over MDLG, organisatie bezoek Gedeputeerde aan inspiratieboeren. - Platform website gekoppeld aan Groen Kennisnet.
KLIMAAT EN ENERGIE	
Landelijk loket energie en natuur	
Doel: kennisplek en ideeënmotor voor biodiversiteit in wind- en zonneparken op land. Doelgroepen: overheden, (coöperatieve) ontwikkelaars, maatschappelijke organisaties en onderzoekers. Loket van de landelijke Natuur en Milieufederaties (NMF) waarvoor sinds 2023 een medewerker van Natuur en Milieu Gelderland werkt.	- 15 adviesverzoeken behandeld via o.a. de digitale vraagbaak, met inhoudelijk uitzoekwerk over 1. bodembelichting en waterverdeling bij zonnevelden, 2. kleine windmolens en ecologie, 3. wind- én zonneparken en weidevogels. - 5 kennisbladen geschreven (mogelijkheid zonnevelden onder voorkeursvolgorde; drijvende zonnevelden en ecologie; zonnevelden, bodem en water; windenergie en natuur; kleine windturbines), en 2 voorbereid over circulaire zonnepanelen resp. windturbines (doelgroep NMF-collega's, gemeenten, ontwikkelaars). - Kennisbladen Training Energieboswachter geactualiseerd - Bij deze projecten werken we samen met o.a. Holland Solar, NedZero, NVDE, Energie Samen, Energietuinen.nl, WUR, Consortium Zon in Landschap, NP RES, verschillende overheden en RVO.

Landelijk programma energie en klimaat	
Doel: vaart houden in de duurzame energietransitie, met speciale aandacht voor participatie, lokaal eigendom, voorkomen energie-armoede, natuurinclusiviteit.	- Inbreng geleverd bij beleidsvorming en uitvoering daarvan voor wind en zon op land: SDE++ natuurinclusief, Kwaliteitsbudget, Ecocertified Solar Label, Voorkeursvolgorde Zon op Land. - Deelname aan Collectief Natuurinclusief domein energie.
NIEWHOL	
Doel: programma 'Natuurinclusieve Energietransitie Wind en Hoogspanning op Land' voor een natuurinclusieve inpassing van windturbines en hoogspanning op land. Populatieversterking van kwetsbare soorten is een van de onderdelen, dat werd gecoördineerd door de NMF. Met wie: samenwerking van ministeries van EZ en LNVN, IPO, NedZero, TenneT, Vogelbescherming Nederland, de Zoogdiervereniging en de NMF.	- Rebel-rapport 'Kosten en rolneming populatieversterking NIEWHOL' opgeleverd, hierin wordt verkend hoe extra investeren mogelijk is in populatieversterking van soorten die kwetsbaar zijn voor windturbines en hoogspanning op land. Dit is één onderdeel om te komen tot een convenant, dat wind op land ook in de toekomst mogelijk te maken.
NP RES Natuurinclusieve beleidskaders	
Doel: natuurinclusiviteit wordt in de RES'en en door lagere overheden (met name gemeenten) integraal meegenomen in beleid en (het proces richting) vergunningverlening, zomogelijk wordt ook nog natuur toegevoegd bij bestaande wind- en zonneparken.	- Training gegeven aan 25 provinciale NMF-collega's. - Presentatie ontwikkeld voor regionale bijeenkomsten voor ambtenaren. - Presentaties gegeven op 4 landelijke bijeenkomsten.
Klimaatneutraal Gelderland	
Energietransitie, duurzame bronnen en netwerkontwikkeling	
Maatschappelijk effect: Gelderland klimaatneutraal in 2050 en 55% minder CO2-uitstoot in 2030, met invulling aan participatie en biodiversiteit Doelen: - Bevorderen natuurinclusieve energietransitie in de RES. - Bevorderen slim ruimtegebruik bij locatiekeuzes. - Vergroten inzicht in alternatieve bronnen (aqua- en geothermie) en slimme benutting (netwerk, opslag). - Aandacht blijven vragen voor belang en voortgang van energiebesparing. Doelgroep: RES-organisaties en stakeholders, gemeenten, regio's, bedrijven, GEA-netwerk.	- Informatie verzameld over relatie bodemwarmte - bescherming grondwater en hoe overheden hier op kunnen sturen. - Webinar over natuurvriendelijk isoleren (53 deelnemers). - Webinar i.s.m. Klimaatgesprekken (28 deelnemers).
Stimuleren en adviseren wind- en zonne-energie	
Doelen: - Bevorderen goede participatie en draagvlak. - Bevorderen goede ruimtelijke kwaliteit. Doelgroepen: natuur- en landschapsorganisaties, bewoners en andere belanghebbenden, gemeenten, dak- en grondeigenaren, ontwikkelaars.	- 6 adviezen aan omwonenden. - 25 adviezen aan lokale en regionale organisaties (natuur- en landschapsorganisaties, gemeenten, energiecoöperaties, besturen omgevingsfondsen). - 5 adviezen aan ontwikkelaars op gebied van natuurinclusiviteit, financiële participatie e.a. in projecten en beleid.

Natuurinclusieve energietransitie Gld	
Doel: versterking van natuur en landschap is onderdeel duurzame opwekinitiatieven en -plannen. Doelgroepen: gemeenten, ontwikkelaars, natuur- en landschapsorganisaties, bewoners, grondeigenaren	- 19 november inspiratiebijeenkomst in Baarn met 80 deelnemers (i.s.m. Collectief Natuurinclusief, specifiek geworven onder Gelderse contacten bij overheden, omgevingsdiensten en ontwikkelaars). - 2 bijeenkomsten Denktank Wind & Zon met Natuur. - 5 presentaties bij RES-werkgroepen en 2 werkbijeenkomsten voor gemeenten (e.a.) over sturen op natuurinclusieve wind- en zonneparken.
Participatiecoalitie	
Vervolg op lopend project. Doelen: realiseren natuurinclusieve energieprojecten, 50% lokaal eigendom, lokaal draagvlak, energiebesparing en aardgasvrije wijken. Aanpak: bijdragen aan regionale RES-plannen en -voortgang, ondersteuning inbreng vanuit lokale (bewoners)initiatieven, begeleiden bewonersinitiatieven voor collectieve verduurzamingsmaatregelen.	
RES Basis	
Doel: inbreng in de RES'en, zie hierboven, maar om effectief te zijn ook inbreng op niveau van provincie, gemeenten en concrete projecten.	- Inbreng geleverd in stuurgroep RES Noord-Veluwe, stuurgroep RES Achterhoek en Adviestafel RES Stedendriehoek, betrokken bij start Adviestafel RES GMR Arnhem-Nijmegen. - Deelname aan ontwerpgroep Windpark Echteld-Lienden, ingesproken voor Windpark Horst en Telgt. - Advies gegeven voor enkele gemeentelijke beleidskaders energie-opwekking. Nadruk lag op 1. blijven inzetten op halen 2030-doelen, 2. aangeven mogelijkheden voor windparken en zonnenvelden óók in huidige situatie met strenegere regels en netcongestie, 3. steun voor realisatie concrete windenergieprojecten, 4. natuurinclusiviteit en lokaal eigendom.
RES Regionaal kennisprogramma	
Doel: ondersteuning middels kennisprogramma, zoals training energieboswachters, masterclass gemeenten, training energiecoöperaties, leerkringen.	- Najaar 2024 Cursus Energieboswachters georganiseerd, 22 deelnemers hebben de cursus succesvol afgerond.
AGW Pilots	
Doel: opleiden energiecoaches, met specifieke aandacht voor mensen met een niet westerse migratie-achtergrond, en hen begeleiden in de coaching (incl. het vinden van ingangen via sleutelfiguren binnen gemeenschappen met verschillende culturele achtergronden).	- De Energiebank (Arnhem, Renkum, Rheden) leidt met steun van ons 13 energiecoaches op, waarvan 5 met een niet-westerse migratieachtergrond, en ondersteunt hen in het werven van en werken met sleutelpersonen, met focus op Presikhaaf. - Mini-aquathermieproject in Zutphen niet gelukt, lessen nemen we mee voor nieuwe poging in 2025.
AGW Bewonersinitiatieven	
Doel: bewonersinitiatieven starten en begeleiden op weg naar het nemen van maatregelen voor verduurzaming woningen, op weg naar 'aardgasvrij'.	- Energie Advies Zutphen (EAZ) heeft met steun van ons in twee wijken enkele honderden bewoners voorgelicht en geholpen op weg naar een keuze voor maatregelen. - In de Componistenbuurt heeft dit geleid tot aanleg van vloerisolatie, en andere maatregelen zoals dakisolatie. Meer inkoopacties volgen begin 2025. - In de Leesten en Warnsveld zullen de eerste inkoopacties (met name voor warmtepompen) volgen in 2025

Circulaire economie	
Wasbare luiers	
Doel: rapportage opleveren met resultaten pilot wasbare luiers iov RWS, ook voor gemeenten en kinderdagverblijven.	- Geen activiteiten meer in 2024. Alleen afronding rapport.
Circulaire economie Gld	
Doel: circulair ondernemen door Gelderse bedrijven en gemeenten bevorderen, o.a. via Circles Ambachtscentra voor hergebruik reststromen. Met wie: MKB, voorloperbedrijven, gemeenten, afvalverwerkers, onderwijsinstellingen, kringloopcentra.	- Bijeenkomst toekomst circulaire verwerking. - Ontwikkeling aanvraag Regiodeal Stedendriehoek. - Exploratie samenwerking met andere partijen in de provincie. - Landelijk project van NMF ondersteunen in ontwikkeling.
Energietuinen koepel	
Doel: ontwikkelen van een aantal Energietuinen, als inspirerende voorbeelden van integratie van energie-opwekking met recreatie, natuur en andere doelen, te realiseren via participatief ontwerpen.	- Het project Energietuin Langenberg stond in 2024 op een laag pitje vanwege netcongestie. Er is op ons initiatief twee keer een overleg geweest met de gemeente en betrokken energiecoöperaties. Geen zicht op snelle voortgang.
LEEFOMGEVING EN PARTICIPATIE	
Geef om Gelderland	
Doel: inwoners en leden zijn actief betrokken bij hun leefomgeving.	
GOG Activiteitenprogramma	
Doel: activeren, informeren en opleiden van lokale groepen en particulieren, gericht op actieve betrokkenheid bij natuur, landschap en leefomgeving op lokaal niveau. Doelgroep: lokale groepen, leden en niet-leden, met aandacht voor verschillende leeftijdscategorieën.	- 11 activiteiten met in totaal 434 deelnemers. Zowel gericht op inspraak en betrekken bij provinciaal beleid (werksessie omgevingswet, input omgevingsvisie en recreatiezonering, samenwerking met filmhuizen in Arnhem/Nijmegen (FoodFilmFest), excursies (op de Veluwe en lezingen (o.a. watermanagement door Maarten Veldhuis, Waterschap.
GOG Helpdesk	
Doel: online faciliteit voor bieden van informatie aan particulieren, over bescherming en ontwikkeling van natuur, landschap en leefomgeving op lokaal niveau.	- 55 vragen binnengekomen en afgehandeld.
GOG Activiteitsfonds lokale duurzame initiatieven	
Doel: stimuleren lokale duurzame initiatieven en daarmee ook betrokkenheid tussen vereniging en leden.	- 10 ingediende aanvragen, waarvan 9 zijn gehonoreerd. Diverse activiteiten van leden en lidorganisaties in heel Gelderland in verduurzamen/ vergroenen van de omgeving. Vaak met sociale component (buurtbewoners/ schoolkinderen).
Verduurzamen luchtvaart	
Doelen: - Milieudruk (inclusief geluid) door vliegverkeer zo gering mogelijk laten zijn. - Alternatieven voor de korte afstand promoten.	- lid COVM Deelen (1 bijeenkomst). - lid CRO Teuge (4 bijeenkomsten). - Aandachtspunt vooral leefomgevingskwaliteit. Deelen verstoring Fauna geagendeerd, zonder resultaat. - Deelname landelijke evaluatie COVM's (interviewsessie). - Deelname Ambtelijk Gelders Kernteam Luchtvaart ivm luchtruimherziening (3 bijeenkomsten).
Gezonde leefomgeving en schone lucht	
Doel: verbeteren van de leefomgeving in stad en land.	- 2x overleg gemeente Arnhem over schone lucht en houtstook. - 1x met gemeente Ede.

	- Aanpak is verbreed naar Citizen Science om breder naar gezonde leefomgeving te kijken en de actieve rol van burgers hierin.
Meerjarenstrategie 2025-2028	
Doel: voorbereiden van een strategie Natuur en Milieu Gelderland waarmee we zoveel mogelijk impact behalen, met houvast voor het stellen van prioriteiten en anticiperend op ontwikkelingen in de samenleving.	- De meerjarenstrategie is gepubliceerd, door het bestuur vastgesteld en door de vereniging aangenomen.
Participatie burgers en bedrijven	
Doel: actieve communicatie voor bereik van en uitwisseling met burgers en bedrijven.	Zie hieronder.
COMMUNICATIE EN NETWERKEN	
Werving en binding leden	
Doelen: - Een levendige vereniging die de belangen van natuur, milieu en landschap in Gelderland actief behartigt. - Behoud van leden en lidorganisaties en versterking van de band met deze achterban. Doelgroep: burgers en lokale organisaties.	- Publicatie gebruikelijke periodieken (een jaarbericht en twee seizoensbrieven). - Lezersonderzoek. Conclusies over het belang van m.n. emailnieuwsbrief en de website worden verwerkt in de communicatiestrategie voor komende jaren. - Lichte groei ledenaantal van afgelopen jaren doorgezet. - Start gemaakt met diversifiëren aanbod voor leden en niet-leden. Wordt uitgewerkt in 2025.
Publiekscommunicatie	
Doelen: - Agenderen en uitdragen inhoudelijke onderwerpen. - Zichtbaar en vindbaar zijn voor geïnteresseerd publiek, Gelders bestuur, politiek en stakeholders. - Dialoog en verbinding faciliteren en stimuleren. - Verdergaand inzetten social media om meer mensen te bereiken. Doelgroepen: geïnteresseerde burgers, leden, professionals, bestuurders en politici, pers.	- 23 emailnieuwsbrieven verstuurd, 7380 abonnees (stabiel), openingspercentage licht gedaald naar 36,2% (was 37,1% in 2023). - LinkedIn-volgers gegroeid met 16,1% naar 2269. - Websitebezoek 12000 (stabiel). - Groei lidorganisaties met 2 (1,9%) naar 106. - Groei part. leden met 53 (9,1%) naar 635. - 8 nieuwsbrieven aan Provinciale Staten.
Bestuurlijk Overleg	
Doel: inbreng en advies geleverd op gebied van natuur-, milieu- en omgevingsbeleid; samenwerken en afstemmen. Doelgroep: bestuurders.	- Incidenteel en periodiek bestuurlijk overleg met waterschappen, provincie, regionale samenwerking voor uitwisseling van kennis, ervaring en inzichten m.b.t. complexe opgaven.
Natuur en landschapsoverleg	
Doelen: - Zorgdragen voor een gezamenlijk geluid en initiatieven vanuit de natuur en milieuorganisaties. - Jaarlijkse netwerkbijeenkomst Oogstfeest, met presentatie opbrengst van hun werk voor de Gelderse natuur laten zien en plannen voor de toekomst. Doelgroepen: overheden, bedrijven, politiek, andere contacten.	- Organisatie van 5 overleggen met directies en stafmedewerkers van 6 natuur- en landschapsorganisaties in Gelderland. - Uitwisseling van ontwikkelingen die natuurbelangen raken en bespreken van de rol die de natuurpartners daarbij kunnen nemen. - Oogstfeest in oktober 2024 met groot aantal relaties van de natuurpartners.

Samenwerking Natuur en Milieufederaties	
Doelen: - Door samenwerking efficiënter en resultaatgerichter werken. - Door samenwerking landelijke projecten genereren/ uitvoeren. Doelgroep: directie en medewerkers Natuur en Milieufederaties.	- Afstemming en kennisdeling op de thema's landbouw, biodiversiteit, stikstof, energie en klimaat en circulaire economie. - Gezamenlijk inzet voor fondsenwerving. - Nieuw projectvoorstel NPL gerealiseerd. - Input voor landelijke lobby en beleidbeïnvloeding.

Meer impact dankzij de Postcode Loterij

Foto: blijde gezichten bij de bekendmaking dat de Postcode Loterij onze meerjarige bijdrage heeft verhoogd

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De meerjarige bijdrage van 2,25 miljoen euro is nu ook nog eens verhoogd naar 2,5 miljoen! Hiermee kunnen wij samen met de ruim 1.300 lokale initiatieven nog meer werk verzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: “De bijdrage van de Loterij is een vast fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten in de 12 provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals ‘Boer en Buur met Natuur’ en ‘Energietuinen’. Het is immens goed nieuws dat we nu met de extra bijdrage nog meer impact kunnen maken in Nederland. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt!”

Extra schenkingen

Naast de meerjarige bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten [Natuurkracht](#) en [Energietuinen](#) zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een nieuwer project dat we konden starten met hulp van de loterij is [Boer&Buur met Natuur](#). In iedere provincie ondersteunen we twee coalities, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

Begroting 2025

Inkomsten	Begroting 2025	Begroting 2024	Resultaat 2023
	€	€	€
Baten subsidies van overheden			
Boekjaarsubsidie Provincie Gelderland	253.366	346.126	326.935
Projectsubsidie Provincie Gelderland	251.659	344.008	431.155
Baten van particulieren			
Contributies leden	17.000	16.500	17.077
Giften particulieren	3.000	2.000	4.861
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven			
NMF-projecten	113.200	73.900	163.849
NPL	118.000	118.000	118.000
Baten van andere organisaties zonder winststreven			
Contributies lidorganisaties	4.500	4.000	4.895
Bijdrage terreinbeheerders	53.592	48.720	48.720
Donaties van bedrijven	20.000	15.000	25.100
Baten tegenprestaties levering diensten	78.100	62.043	111.535
Acquisitiedoelstelling	77.422	120.977	-
Totaal inkomsten	989.839	1.151.274	1.252.127

Resultaat ten laste van bestemmingsreserve acquisitie en projectontwikkeling	-66.061	0	0
Overig resultaat	0	0	5.589

Uitgaven	Begroting 2025	Begroting 2024	Resultaat 2023
	€	€	€
Directe projectkosten			
Directe projectkosten	208.300	251.800	396.189
Afschrijvingskosten			
Afschrijving materiële vaste activa	6.700	8.000	7.791
Uitvoeringskosten			
Personeelskosten	737.200	780.300	739.762
Professionalisering	7.500	10.000	10.916
Huisvestingskosten	32.200	36.700	32.177
Kantoorkosten	35.000	37.100	34.383
Algemene kosten	10.900	10.700	4.911
Automatisering	14.200	11.100	13.713
Communicatie	3.900	5.300	6.696
Rentelasten	pm	274	pm
Totaal uitgaven	1.055.900	1.151.274	1.246.538

Financieel jaarverslag 2024

Inkomsten	Resultaat	Begroting	Resultaat
	2024	2024	2023
	€	€	€
Baten subsidies van overheden			
Boekjaarsubsidie Provincie Gelderland	346.126	346.126	326.935
Projectsubsidie Provincie Gelderland	294.837	344.008	431.155
Baten van particulieren			
Contributies leden	14.849	16.500	17.077
Giften en donaties particulieren	5.541	2.000	4.861
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven			
NMF-projecten	166.289	73.900	163.849
NPL vrij	118.000	118.000	118.000
Baten van andere organisaties zonder winststreven			
Contributies lidorganisaties	5.871	4.000	4.895
Bijdrage terreinbeheerders	53.592	48.720	48.720
Donaties van bedrijven	20.750	15.000	25.100
Baten tegenprestaties levering diensten	87.390	62.043	111.535
Acquisitiedoelstelling	-	120.977	-
Nagekomen resultaten	14.276	-	-
Totaal inkomsten	1.127.521	1.151.274	1.252.127
Resultaat	37.174	-	5.589

Uitgaven	Resultaat	Begroting	Resultaat
	2024	2024	2023
	€	€	€
Directe projectkosten			
Directe projectkosten	255.903	251.800	396.189
Afschrijvingskosten			
Afschrijvingskosten	6.152	8.000	7.791
Uitvoeringskosten			
Personeelskosten	734.634	780.300	739.762
Professionalisering en wervingskosten	-3.399	10.000	10.916
Huisvestingskosten	32.685	36.700	32.177
Kantoorkosten	34.612	37.100	34.383
Algemene kosten	3.178	10.700	4.911
Automatisering	19.896	11.100	13.713
Communicatie	6.686	5.300	6.696
Rentelasten	pm	274	pm
Totaal uitgaven	1.090.347	1.151.274	1.246.538

Toelichting jaarrekening 2024

Baten

De gerealiseerde baten van € 1.127.521 zijn lager dan begroot (€ 1.151.274). De acquisitiedoelstelling is niet geheel gerealiseerd.

De baten uit projectsubsidies waren met € 294.837 lager dan begroot (€ 344.008). Het betreft baten in projecten voor het Uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve Landbouw. De begrote uren voor het project zijn niet alle gerealiseerd.

Baten van particulieren zijn met € 20.390 € 1.890 hoger dan begroot (€ 18.500). Het bedrag aan contributies bleef wat achter bij de verwachting. Wel waren er voor € 3.541 meer giften en donaties dan wat was begroot.

Baten van verbonden organisaties zonder winststreven zijn € 92.389 hoger dan wat was begroot. Begroot was € 191.900, gerealiseerd is € 284.289. De verschillen ten opzichte van de begroting zijn: Plan Boom: gerealiseerd € 20.742 dat is € 15.742 meer dan begroot, LENI: € 9.750 gerealiseerd, dat is 6.250 minder dan begroot, Participatiecoalitie: € 77.680 gerealiseerd, dat is € 47.080 meer dan begroot, NIEWHOL: gerealiseerd € 6.000, dat is € 6.000 meer dan begroot, Landelijk Programma Energie en Klimaat: gerealiseerd € 18.620, dat is € 18.620 meer dan begroot, NP RES Natuurinclusieve beleidskaders: gerealiseerd € 11.000, dat is € 11.000 meer dan begroot, Energietuinen: gerealiseerd € 1.000, dat is € 1.000 meer dan begroot, Groene Vrijwilligersnetwerken: gerealiseerd € 500, dat is € 800 minder dan begroot, Boer & Buur met Natuur gerealiseerd € 20.997, dat is € 3 minder dan begroot.

Baten van andere organisaties zonder winststreven waren 6.743 hoger dan wat was begroot, en bedragen € 59.463.

Donaties van bedrijven waren € 5.750 hoger dan wat was begroot. De begroting was voorzichtig opgesteld.

Baten als tegenprestaties voor geleverde diensten zijn € 95.630 lager dan begroot (€ 87.390 gerealiseerd en € 183.020 begroot). De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn: Brongebied Grote Wetering: gerealiseerd € 29.025, dat is € 13.995 meer dan begroot, Duurzaam omgevingsbeleid: € 35.650 gerealiseerd, dat is € 8.700 meer dan begroot, Gelderland van Morgen: gerealiseerd € 0, dat is € 1.929 minder dan begroot, Natuurinclusieve Energietransitie: gerealiseerd € 14.813, dat is € 3.317 minder dan begroot, te acquireren overige baten: gerealiseerd is € 7.902, dat is € 113.079 minder dan begroot.

Lasten

De gerealiseerde lasten zijn € 1.090.347. Dat is € 60.927 lager dan wat was begroot (€ 1.151.274).

De directe projectkosten zijn met € 255.903 hoger dan hetgeen was begroot (€ 251.800).

De personele lasten waren € 734.634, dat is € 45.666 minder dan wat was begroot. Het aantal FTE's kwam op 7,49. Er waren in 2024 minder personeelsleden in dienst dan vooraf was voorzien. In de personele lasten is een bedrag van € 17.582 verdisconteerd voor eenmalige kosten werving van de nieuwe directeur.

Voor professionalisering is gerealiseerd € 3.399 (negatief), dat is € 13.399 minder dan wat was begroot. In dit resultaat is een nagekomen bate verdisconteerd ad € 5.100 in verband met niet gefactureerde opleidingskosten van 2023.

De huisvestingskosten (gerealiseerd € 32.685) kwamen € 4.015 lager uit dan het begrote bedrag van € 36.700. De vooraf begrote huurverhoging is uitgebleven.

De kantoorkosten komen uit op € 34.612, en waren € 2.488 lager dan wat was begroot. De adviseringskosten waren ongeveer € 4.000 lager dan wat was begroot, de accountantskosten waren ongeveer € 3.300 hoger dan wat was begroot. Overige kosten waren ongeveer € 1.800 lager dan wat was begroot.

Er is voor een bedrag van € 3.178 aan algemene kosten gerealiseerd, hetgeen € 7.522 minder is dan wat was begroot. Het verschil wordt veroorzaakt door een bate van niet begrote bankrente ad € 3.216 en overige lagere kosten ad € 4.306.

De kosten voor automatisering kwamen uit op € 19.896, dat is € 8.796 meer dan begroot. Het verschil wordt met name veroorzaakt door eenmalige extra kosten; er is in 2024 door een extern ICT bedrijf een nieuwe structuur voor bestandsopslag opgezet en geïmplementeerd.

Platform Natuurinclusieve landbouw Gelderland

Natuur en Milieu Gelderland is penvoerder voor het Uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. Projecten die de organisatie zelf uitvoert worden verantwoord in deze jaarrekening. De totale financiële rapportage van het Platform is geen onderdeel van deze jaarrekening. De financiële administratie voor dit Uitvoeringsprogramma is uitbesteed aan De Lorijn Accountants en Belastingadviseurs.

Toerekening kosten aan doelstellingen

De verdeling van de toe te rekenen kosten (personeelskosten, huisvestingskosten, etc.) aan de thema's Biodiversiteit Natuur en Landschap, Landbouw en Voedsel, Klimaat en Energie, Leefomgeving en Participatie, en aan Communicatie en Netwerken vindt plaats op basis van de verhouding van de gerealiseerde uren per doelstelling versus totale gerealiseerde uren.

Onder wervingskosten vallen de kosten (of gedeelten ervan) die expliciet gemaakt zijn voor acquisitie, en werving van leden, lidorganisaties en donateurs.

Kosten beheer en administratie

Natuur en Milieu Gelderland hanteert als norm dat de kosten voor beheer en administratie (B&A) niet uitstijgen boven 30% van de totale kosten, en streeft naar een beperking tot 20% van de totale kosten. In 2024 waren de kosten voor beheer en administratie 17,7 %, ten opzichte van 14,6 % in 2023.

Onder de kosten voor beheer en administratie vallen:

- Het aandeel van de personeelskosten ten behoeve van management, relatiebeheer en CRM, personeelszaken, financiële administratie, secretariaat, klachtenafhandeling en algemene acquisitie;
- Accountants- en administratiekosten, afschrijvingskosten, bestuurskosten, kosten relatiebeheer en verzekeringen;
- Communicatiekosten die niet project-gerelateerd zijn of die niet declarabel zijn.

Beleggingsbeleid Natuur en Milieu Gelderland

De reserves van Natuur en Milieu Gelderland worden niet aangewend voor belegging in effecten, zoals aandelen en obligaties. In 2024 zijn de aanwezige liquide middelen verspreid over drie banken.

Financieel beheer

Na afloop van elk kwartaal stelt de directie een voortgangsrapportage op, waarbij begroting versus realisatie wordt vergeleken. Ook wordt de prognose tot het einde van het jaar bijgewerkt en wordt de verwachte liquiditeit van de organisatie voor de komende 6 maanden in beeld gebracht.

Balans per 31 december 2024
(na voorstel resultaatbestemming)

		<u>31 december 2024</u>		<u>31 december 2023</u>	
		€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Verbouwing (huurdersbelang)		17.927		21.119	
Inventaris		<u>11.911</u>		<u>4.442</u>	
			29.838		25.561
Financiële vaste activa					
Waarborgsommen betaald			12.450		12.450
Vlottende activa					
Vorderingen en overlopende activa					
Overige vorderingen	2		69.327		74.271
Liquide middelen	3		1.389.702		1.297.818
			<u>1.501.317</u>		<u>1.410.100</u>

		<u>31 december 2024</u>		<u>31 december 2023</u>	
		€	€	€	€
Passiva					
Reserves en fondsen					
Continuïteitsreserve	4	478.949		478.949	
Egalisatiereserve provinciale budgetsubsidie	5	25.789		25.789	
Bestemmingsreserves	6	<u>423.295</u>		<u>386.121</u>	
			928.033		890.859
Langlopende schulden					
Waarborgsommen ontvangen			6.225		6.225
Kortlopende schulden					
Crediteuren		64.549		49.885	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7	25.241		19.608	
Overige schulden en overlopende passiva	8	<u>477.269</u>		<u>443.523</u>	
			567.059		513.016
			<u>1.501.317</u>		<u>1.410.100</u>

Staat van baten en lasten over 2024

		Werkelijk 2024	Begroot 2024	Werkelijk 2023
		€	€	€
Baten				
Baten van particulieren	9	20.390	18.500	21.938
Baten van bedrijven		20.750	15.000	25.100
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven		284.289	191.900	281.849
Baten van subsidies van overheden	10	640.963	690.134	758.090
Baten van andere organisaties zonder winststreven	11	59.463	52.720	53.615
		<u>1.025.855</u>	<u>968.254</u>	<u>1.140.592</u>
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten		87.390	183.020	111.535
Overige baten		<u>14.276</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
		<u>1.127.521</u>	<u>1.151.274</u>	<u>1.252.127</u>
Lasten				
Besteed aan doelstellingen				
Biodiversiteit Natuur en Landschap		183.335	202.673	221.200
Landbouw en voedsel		403.135	480.079	564.415
Klimaat en Energie		131.039	79.601	105.389
Leefomgeving en participatie		80.419	104.195	44.240
Communicatie en netwerken		79.288	82.320	128.643
		<u>877.216</u>	<u>948.868</u>	<u>1.063.887</u>
Wervingskosten		23.110	13.300	913
Kosten beheer en administratie		<u>193.226</u>	<u>188.832</u>	<u>181.738</u>
Som van de lasten		<u>1.093.552</u>	<u>1.151.000</u>	<u>1.246.538</u>
Saldo voor financiële baten en lasten		<u>33.969</u>	<u>274</u>	<u>5.589</u>
Financiële baten en lasten		<u>- 3.205</u>	<u>274</u>	<u>0</u>
Saldo van baten en lasten		<u>37.174</u>	<u>0</u>	<u>5.589</u>
Bestemming saldo van baten en lasten				
Toevoeging/onttrekking aan:				
Egalisatiereserve provinciale budgetsubsidie		-		-1.986
Bestemmingsreserve: strategische projecten		37.174		7.575
Bestemmingsreserve: acquisitie en projectontwikkeling		150.000		-
Bestemmingsreserve: strategische projecten		<u>-150.000</u>		<u>-</u>
		<u>37.174</u>		<u>5.589</u>

Kasstroomoverzicht over 2024

		2024	2023
		€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Saldo van baten en lasten		37.174	5.589
Aanpassingen voor Afschrijvingen		6.152	7.791
Verandering in werkkapitaal			
Afname (toename) van overige vorderingen	2	4.944	111.819
Toename (afname) van overige schulden		54.043	39.947
		58.987	151.766
Kasstroom uit operationele activiteiten		102.313	165.146
Kasstroom uit investerings-activiteiten			
Verwerving van materiële vaste activa	1	-10.429	-3.136
Totaal van toename (afname) van geldmiddelen		91.884	162.010
Verloop van toename (afname) van geldmiddelen			
Geldmiddelen aan het begin van de periode		1.297.818	1.135.808
Toename (afname) van geldmiddelen		91.884	162.010
Geldmiddelen aan het einde van de periode		1.389.702	1.297.818

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Informatie over de rechtspersoon

Vestigingsadres en inschrijfnummer handelsregister

Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland is feitelijk en statutair gevestigd op Oude Kraan 72, 6811 LL te Arnhem en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 41046129.

Algemene toelichting

De belangrijkste activiteiten van de rechtspersoon

De activiteiten van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland bestaan voornamelijk uit:

- het beïnvloeden van het beleid op het gebied van natuurbehoud, landschapsbescherming en milieubeheer in Gelderland;
- het overdragen van expertise van de vereniging aan lokale en regionale organisaties;
- als eerste aanspreekpunt te fungeren voor inwoners, overheden of instellingen, die zich met een vraag op het gebied van landschap en milieu geconfronteerd zien.

Informatieverschaffing over continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Informatieverschaffing over schattingen, oordelen, veronderstellingen en onzekerheden

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De standaarden op basis waarvan de jaarrekening is opgesteld

Algemeen/Verslaggeving volgens CBF-Keurmerk.

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

Doel van deze richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. Deze inrichting is tevens één van de voorwaarden voor het verkrijgen van het CBF-Keur. Dit is een keurmerk dat door het Centraal Bureau Fondsenwerving wordt verleend aan fondsenwervende instellingen die voldoen aan de gestelde eisen, vastgelegd in het Reglement CBF-Erkenning Goede doelenorganisaties d.d. 29 november 2017.

In 2002 heeft de vereniging dit keurmerk verworven en na een tussentijdse hertoetsing in 2023 is gebleken dat de vereniging nog immer voldoet aan het gestelde keurmerk.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Subsidieverplichtingen verdienen hierbij bijzondere aandacht. Vaak betreft dit verplichtingen voor meerdere jaren. Van een subsidieverplichting is sprake nadat het bestuur/de directie een besluit ter zake heeft genomen en dit kenbaar heeft gemaakt aan de subsidieontvanger, waardoor een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting ontstaat. Deze verplichting wordt op de balans als schuld verantwoord en gelijktijdig wordt de last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie.

In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa benodigd voor de doelstelling en voor de bedrijfsvoering worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte gebruiksduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

In het jaar van investeren wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke veelal gelijk is aan de nominale waarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rente methode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. De geamortiseerde kostprijs is gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten en (dis)agio.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de vereniging.

Eigen vermogen

Continuïteitsreserve

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen in geval van (tijdelijke) tegenvallende inkomsten.

Egalisatiereserve provinciale budgetsubsidie

Een egalisatiereserve is een reserve die wordt gevormd uit exploitatieoverschotten die zijn toe te rekenen aan ontvangen provinciale budgetsubsidie-middelen.

Het verschil tussen de vastgestelde subsidie en de werkelijke kosten van de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend, komt ten gunste of ten laste van de egalisatiereserve.

De hoogte van de egalisatiereserve mag maximaal tien procent van het verstrekt provinciaal budgetsubsidiebedrag voor het betreffende boekjaar zijn.

Bestemmingsreserve strategische projecten

De ALV heeft in 2020 besloten om de bestemmingsreserve strategische projecten te verruimen tot 'initiatieven die de strategie, professionele organisatie en/of impact van de Gelderse Natuur en Milieufederatie kunnen versterken'.

Bestemmingsreserve acquisitie en projectontwikkeling

Op de ALV van november 2024 is ingestemd met de vorming van een reserve bestemd voor acquisitie en projectontwikkeling. Hieruit onttrekken we de middelen om te investeren in ontwikkeling van nieuwe kansrijke projecten alsook het aantrekken van nieuwe financieringen. Het betreft hiermee investeringen die niet direct terugverdiend worden of in projectuitvoering worden gestopt. De doelstelling is wel om deze middelen in de loop van de komende 5 jaar weer aan te zuiveren.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal gelijk aan de nominale waarde.

Omzetbelasting

In 2024 is net als in voorgaande jaren een aantal projecten gefinancierd door middel van opdrachten, waarover omzetbelasting verschuldigd was. Over de overige activiteiten van de vereniging is geen omzetbelasting verschuldigd.

De vereniging vraagt jaarlijks een deel van de voorbelasting op de algemene kosten in de aangifte omzetbelasting terug op basis van een bepaald percentage. Dit percentage betreft het deel van de opbrengsten waarover omzetbelasting wordt afgedragen. Bij de jaarrekening wordt het werkelijke percentage berekend en op grond hiervan wordt een suppletieverzoek ingediend.

Baten

Baten van particulieren en bedrijven

Deze inkomsten betreffen donaties en contributies van particulieren en bedrijven (waaronder bedrijfsvrienden) en worden verantwoord in het jaar van ontvangst.

Baten van verbonden organisaties zonder winststreven

Deze inkomsten betreffen de door de "Stichting De Provinciale Milieufederaties" toegezegde jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij en de extra projectbijdragen, gefinancierd via de Postcode Loterij.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Onder de baten (organisaties zonder winststreven) zijn de bijdragen van lidorganisaties en terreinbeherende organisaties verantwoord, alsmede bijdragen van overige organisaties zonder winststreven.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

Onder deze baten zijn de bijdragen opgenomen, voortkomend uit opdrachten van overheden en bedrijven, waarvoor diensten worden geleverd en waarover btw wordt afgedragen.

Lasten

Besteed aan doelstelling en projectverplichtingen

De projectverplichtingen in het kader van de doelstellingen worden voor de gehele looptijd als besteding verantwoord in het jaar waarin het projectbesluit is genomen en het toegezegde actieresultaat tot verplichting leidt. De overige bestedingen worden als last opgenomen in het jaar waarin de prestatie aan de vereniging is geleverd.

Kosten eigen fondsenwerving

In de kosten eigen fondsenwerving zijn inbegrepen alle kosten die gemaakt zijn om de totale baten uit eigen fondsenwerving te verwerven, te weten de directe verwervingskosten en de met de fondsenwerving verband houdende uitvoeringskosten eigen organisatie.

Overige lasten uit hoofde van personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Lasten uit hoofde van personeelsbeloningen

De vereniging hanteert voor haar medewerkers, die al voor 1 januari 2017 in dienst zijn, een toegezegde pensioenregeling, waarbij de pensioenuitkeringen zijn gebaseerd op middelloon.

Voor medewerkers, die na deze datum in dienst zijn gekomen hanteert de vereniging een pensioenregeling op basis van beschikbare premie. Vanaf 2022 zijn beide pensioenregelingen ondergebracht bij a.s.r. De over het boekjaar verschuldigde premies worden als kosten verantwoord.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Rentelasten en rentebaten worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans en voorstel resultaatbestemming

Vaste activa

1 Materiële vaste activa

	Verbouwing (huurders- belang)	Inventaris	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2024			
Aanschafwaarde	31.697	39.673	71.370
Cumulatieve afschrijvingen	-10.578	-35.231	-45.809
Boekwaarde per 1 januari 2024	21.119	4.442	25.561
Mutaties			
Investerings	-	10.429	10.429
Afschrijvingen	-3.192	-2.960	-6.152
Desinvesteringen	-	-12.585	-12.585
Afschrijvingen op desinvesteringen	-	12.585	12.585
Saldo mutaties	-3.192	7.469	4.277
Stand per 31 december 2024			
Aanschafwaarde	31.697	37.517	69.214
Cumulatieve afschrijvingen	-13.770	-25.606	-39.376
Boekwaarde per 31 december 2024	17.927	11.911	29.838

Afschrijvingspercentage:

- Verbouwingen (huurdersbelang): 10% - 20%
- Inventaris: 20% - 33%

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
2 Overige vorderingen		
Afrekening subsidies en projecten	6.050	9.066
Vooruitbetaalde abonnementen, contributies, verzekeringen	22.818	19.848
Nog te ontvangen projectvergoedingen (koepel)	16.593	16.063
Te factureren subsidies en projectbijdragen	-	6.500
Vooruitbetaalde huur / gedeelde kosten IVN	3.009	5.609
Vooruitbetaalde kosten	11.088	10.488
Te ontvangen ziekengelduitkering	-	3.141
Nog te ontvangen bedragen	9.769	3.556
	<u>69.327</u>	<u>74.271</u>

De afrekening subsidies en projecten betreft gefactureerde werkzaamheden in december over 2024.

De vorderingen zijn tot op heden bijna allemaal in 2025 voldaan.

De post vooruitbetaalde abonnementen, contributies, verzekeringen betreft kosten 2025 waarvan de factuur in 2024 ontvangen is.

3 Liquide middelen

ASN Bank	380.212	378.621
ING Bank	783.406	771.072
Triodos Bank	226.059	148.047
Kas	25	25
Diverse banken	-	53
	<u>1.389.702</u>	<u>1.297.818</u>

Passiva

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
4 Continuïteitsreserve		
Continuïteitsreserve	478.949	478.949
	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	478.949	478.949
Mutaties	-	-
Stand per 31 december	<u>478.949</u>	<u>478.949</u>

Deze reserve is noodzakelijk om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. De continuïteitsreserve dient minimaal 50% van de vaste lasten te zijn. Op basis van de begrote vaste lasten 2025 wordt er geen dotatie aan de continuïteitsreserve gedaan.

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
5 Egalisatiereserve provinciale budgetsubsidie		
Egalisatiereserve provinciale budgetsubsidie	25.789	25.789
	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Egalisatiereserve provinciale budgetsubsidie		
Stand per 1 januari	25.789	27.775
Resultaatverdeling	-	-1.986
Stand per 31 december	<u>25.789</u>	<u>25.789</u>

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
6 Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserve: strategische projecten	273.295	386.121
Bestemmingsreserve: acquisitie en projectontwikkeling	150.000	-
	<u>423.295</u>	<u>386.121</u>
	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Bestemmingsreserve: strategische projecten		
Stand per 1 januari	386.121	378.546
Resultaatverdeling	37.174	7.575
Overboeking naar andere reserves	-150.000	-
Stand per 31 december	<u>273.295</u>	<u>386.121</u>

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Bestemmingsreserve: acquisitie en projectontwikkeling		
Stand per 1 januari	-	-
Overboeking van andere reserves	150.000	-
Stand per 31 december	<u>150.000</u>	<u>-</u>

Informatieverschaffing over resultaat na belastingen van het boekjaar

Het exploitatieresultaat over 2024 vertoont een overschot van € 37.174,-.

De continuïteitsreserve is voldoende om minimaal 50% van de vaste lasten te dekken. Er is geen noodzaak te doteren. Het exploitatieresultaat wordt volledig aan de bestemmingsreserve strategische projecten toegevoegd.

Kortlopende schulden

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
7 Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	18.154	17.334
Omzetbelasting	7.087	2.274
	<u>25.241</u>	<u>19.608</u>

8 Overige schulden en overlopende passiva

Nettolonen	702	-
Accountantskosten	16.176	14.427
Vooruitontvangen projectsubsidies en projectbijdragen	30.233	134.764
Te betalen projectkosten	2.337	33.429
Reservering vakantiegeld	24.907	29.679
Reservering vakantiedagen	12.248	40.037
Vooruitontvangen subsidie ten behoeve van partners programma Natuurinclusieve Landbouw	292.933	170.943
Diversen	16.828	20.244
Vooruitontvangen subsidie ten behoeve van partners programma Brongebied Grote Wetering	80.905	-
	<u>477.269</u>	<u>443.523</u>

Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

Informatieverschaffing over niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichting

De vereniging heeft een huurcontract afgesloten voor de huur van het pand op de locatie Oude Kraan 72 te Arnhem. De huurverplichting in 2025 bedraagt € 4.961,- per maand. De huurverplichting heeft een opzegtermijn van vier maanden. De helft van de huurverplichting komt ten laste van onze onderhuurder IVN.

Fonds natuurcompensatie Haven Hattem

Op 6 mei 2008 is de Vereniging Natuur Milieufederatie Gelderland met een aantal partijen overeengekomen een (natuur)compensatiefonds te vormen naar aanleiding van de uitbreiding van de haven te Hattem. Op 6 juli 2015 is deze overeenkomst feitelijk geëffectueerd door partijen waarbij een totaal bedrag van € 184.140 is gestort op een rekening bij Nationaal Groenfonds ten behoeve van het project Uitvoeren Maatregelen Natuurcompensatie Haven Hattem. Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland beheert deze rekening-courant. Besteding van het fonds dient in overleg met Vereniging Landschap en Milieu Hattem plaats te vinden.

Het saldo ultimo 2024 bedraagt € 174.115 (2023: € 168.930). De rekening-courant overeenkomst van 26 mei 2015 met Nationaal Groenfonds heeft een looptijd tot 26 mei 2025 met een optie tot verlenging. Mocht niet gebruik worden gemaakt van de optie tot verlenging dan zal het resterende saldo worden overgemaakt naar Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland waarna partijen tot nieuwe afspraken moeten komen.

Toelichting op de staat van baten en lasten

	2024	2023
	€	€
9 Baten van particulieren		
Contributies leden	14.849	17.077
Giften en donaties	5.541	4.861
	20.390	21.938
10 Baten van subsidies van overheden		
Budgetsubsidie Provincie Gelderland	346.126	326.935
Projectsubsidie Provincie Gelderland	294.837	431.155
	640.963	758.090
11 Baten van andere organisaties zonder winststreven		
Contributie lidorganisaties	5.871	4.895
Bijdrage terreinbeheerders	53.592	48.720
	59.463	53.615
Projectkosten		
Directe projectkosten	255.903	396.189
Afschrijvingen materiële vaste activa		
Verbouwingen (huurdersbelang)	3.192	3.192
Inventaris	2.960	4.599
	6.152	7.791
Uitvoeringskosten		
Personeelskosten	734.634	739.762
Professionalisering	-3.399	10.916
Huisvestingskosten	32.685	32.177
Kantoorkosten	34.612	34.383
Algemene kosten	3.178	4.911
Automatisering	19.896	13.713
Communicatie	6.686	6.696
	828.292	842.558

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Personeelskosten		
Salarissen	505.973	558.991
Eindejaarsbonussen	8.010	2.855
Sociale lasten	93.344	98.233
Ziekengeldverzekering en arbodienst	22.749	19.326
Pensioenpremie	67.225	66.525
Reis- en verblijfkosten	13.348	12.204
Kantinekosten	702	707
Ziekengelduitkering/vergoeding transitievergoeding	-8.009	-27.929
Wervingskosten	17.582	-
Diversen	10.607	8.850
Eindheffing loonheffing WKR	2.155	-
Vrijwilligersvergoedingen	948	-
	<u>734.634</u>	<u>739.762</u>

De post diversen is vergelijkend voor 2023 uitgesplitst in diversen en eindejaarsbonussen.

Professionalisering

Trainingen en begeleiding personeel	<u>-3.399</u>	<u>10.916</u>
-------------------------------------	---------------	---------------

In 2023 was € 10.200 verschuldigd inzake de training impactmanagement.
Uiteindelijk is maar 50% betaald en is het verschil van € 5.100 in 2024 vrijgevallen.

Huisvestingskosten

Huur	28.951	28.917
Inrichting, onderhoud en diversen	300	618
Schoonmaakkosten	3.434	2.642
	<u>32.685</u>	<u>32.177</u>

Kantoorkosten

Accountantskosten	10.080	9.544
Loonadministratiekosten	2.410	2.865
Telefoon	2.462	2.628
Kantoorbenodigdheden	632	275
Abonnementen en contributies	3.150	3.282
Porti	459	368
Drukwerk	788	1.321
Overige advieskosten	1.074	-
Administratieve bijstand	13.557	14.100
	<u>34.612</u>	<u>34.383</u>

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Algemene kosten		
Assuranties	2.981	2.595
Bestuurskosten, inclusief ALV	1.550	5.406
Bankkosten	-1.754	23
Diversen	93	165
Kleine aanschaffingen	308	2.588
Bijdrage natuur en milieufederaties	-	-5.866
	<u>3.178</u>	<u>4.911</u>

De bankkosten zijn inclusief de betaalde rentelasten.

In 2023 is een deel van de in 2022 betaalde bijdrage natuur en milieufederaties terug ontvangen.

Automatisering

Kosten automatisering	<u>19.896</u>	<u>13.713</u>
-----------------------	---------------	---------------

Communicatie

Kosten communicatie	<u>6.686</u>	<u>6.696</u>
---------------------	--------------	--------------

Verdeling uitvoeringskosten naar bestemming/beschikbaar voor doelstelling

Realisatie 2024

	Biodiversiteit natuur en landschap	Landbouw en voedsel	Klimaat en energie	Leefomgeving en participatie	Communicatie en netwerken	Beheer en administratie	Wervings kosten	Bereikt 2024	Begroot 2024	Bereikt 2023
Kosten (in euro)										
Aankopen/verwervingen (directe projectkosten)	17.397	168.652	36.643	13.694	17.517		2.000	255.903	251.800	396.189
Afschrijving	1.347	1.903	766	542	501	921	171	6.152	8.000	8.913
Personeelskosten	145.630	205.787	82.844	58.558	54.212	169.075	18.527	734.634	780.300	739.765
Huisvestingskosten	6.329	8.944	3.601	2.545	2.356	8.104	805	32.684	36.700	32.176
Kantoor- en algemene kosten	8.170	11.545	4.648	3.285	3.041	9.269	1.039	40.998	47.800	42.654
Automatiseringskosten	3.853	5.444	2.192	1.549	1.434	4.933	490	19.896	11.100	10.910
Publiciteit, communicatie en professionalisering	608	859	346	245	226	924	77	3.286	15.300	17.611
Totaal kosten voor financiële baten en lasten	183.335	403.135	131.039	80.419	79.288	193.226	23.110	1.093.553	1.151.000	1.248.218
Financiële baten en lasten								-3.205	274	-1.681
Totaal kosten	183.335	403.135	131.039	80.419	79.288	193.226	23.110	1.090.347	1.151.274	1.246.538

De kosten voor de doelstellingen bedragen in 2024 € 877.216 (totale kosten minus B&A en werving) De kosten voor Beheer en Administratie bedragen € 193.226.
Ten opzichte van de totale kosten ad € 1.090.347 bedragen de kosten Beheer en Administratie 17,7 % (2023: 14,6 %).

1- Biodiversiteit Natuur en Landschap:	183.335	16,8%
2- Landbouw en Voedsel:	403.135	37,0%
3- Klimaat en Energie:	131.039	12,0%
4- Leefomgeving en Participatie:	80.419	7,4%
5- Communicatie en Netwerken:	79.288	7,3%
Beheer en administratie:	193.226	17,7%
Wervingskosten:	23.110	2,1%
Financieringsresultaat	-3.205	-0

Overige toelichtingen

Gemiddeld aantal werknemers

Informatieverschaffing over gemiddeld aantal werknemers over de periode

In 2024 zijn in totaal 15 personen werkzaam voor de Vereniging geweest (fte: 7,49) (2023: 9,1 fte). Het percentage ziekteverzuim bedroeg 4,6% (in 2023 was dit 13,36%).

Verantwoording uit hoofde van de Regeling beloning directeuren Goede Doelen Organisaties en de Wet normering topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
Bezoldiging van een topfunctionaris (P.S. Souwerbren)	<u>94.063</u>	<u>89.573</u>

De salariering van de directeur tot 1 mei 2024 mevrouw P.S. Souwerbren ad € 94.063 (omgerekend naar 38-urige werkweek en een heel kalenderjaar) voldoet aan de 'Regeling Beloning Directeuren Goede Doelen' volgens de normbedragen per 1 januari 2024 van Goede Doelen Nederland. Op grond van de Basis Score voor Directiefuncties valt de functie met een BSD-score van 395 punten onder functiegroep G met een maximum bruto norminkomen van € 122.552,-.

Naam	P.S. Souwerbren
Functie	Directeur
Dienstverband	
Aard	onbepaalde tijd
Uren	32
Parttime percentage	84,21%
Periode	januari-april 2024
Jaarinkomen	
bruto jaarsalaris	24.448
vakantiegeld	1.956
bonus	-
variabel jaarinkomen	-
Totaal jaarinkomen	<u>26.404</u>
Omgerekend naar 1 fte	94.063
Norm per 1-1-24 obv BSD score	122.552
Pensioenlasten (wg deel)	3.344
Totaal bezoldiging 2024	29.747

	2024	2023
	€	€
Bezoldiging van een topfunctionaris (F.J. Davelaar)	91.349	0

De salariering van de directeur F.J. Davelaar vanaf 15 maart 2024 ad € 91.349 (omgerekend naar 38-urige werkweek en een heel kalenderjaar) voldoet aan de 'Regeling Beloning Directeuren Goede Doelen' volgens de normbedragen per 1 juli 2024 van Goede Doelen Nederland. Op grond van de Basis Score voor Directiefuncties valt de functie met een BSD-score van 395 punten onder functiegroep G met een maximum bruto norminkomen van € 129.292,-.

Naam	F.J. Davelaar
Functie	Directeur
Dienstverband	
Aard	bepaalde tijd
Uren	36
Parttime percentage	94,74%
Periode	maart-december 2024
Jaarinkomen	
bruto jaarsalaris	62.604
vakantiegeld	5.008
bonus	900
variabel jaarinkomen	-
Totaal jaarinkomen	68.512
Omgerekend naar 1 fte	91.349
Norm per 1-7-24 obv BSD score	129.292
Pensioenlasten (wg deel)	7.681
Totaal bezoldiging 2024	76.192

Arnhem, 2 april 2025

Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland Namens het bestuur:

Mw. S.M.J. van Gastel-Schäffner
Voorzitter

Mw. Y. van Drenth-Kleefkens
Penningmeester

Mw. H. Engels
Bestuurder

Dhr. A.J.F. Brinkmann
Bestuurder

Dhr. M.M.J. Leseman
Bestuurder

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Rivierduin 22 /5432 KC Cuijk /T. 06-2665 7898

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag op bladzijde 23 tot en met 43 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland per 31 december 2024 en van het saldo van baten en lasten over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024 met een balanstotaal van € 1.501.317;
2. de staat van baten en lasten over 2024 met een positief saldo van € 37.174; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- doelrealisatie - het inhoudelijke verslag;
- resultaten per project;
- meer impact dankzij de Postcode Loterij;
- begroting 2025;
- het financieel jaarverslag 2024 en toelichting jaarrekening 2024;
- de overige gegevens; en
- bijlagen 1 tot en met 4.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, het inhoudelijke verslag, resultaten per project en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 van de Raad voor de Jaarverslaggeving Fondsenwervende instellingen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Cuijk, 02 april 2025

FreshFinance B.V.

drs. J.W.M. Peeters RA

Bijlagen

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2024 van Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland te Arnhem

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlage 1: Verantwoording bijdrage fonds provinciale milieufederaties

	2024
	€
Nacht van de nacht	1.048
Biodiversiteit en Landschap in Landelijke Samenwerking	36
Microplanologie NMG	5.582
Beroepsprocedures	5.367
Good Food club-korte keten	21.468
Boer & Buur met Natuur	1.072
Landelijk loket energie en natuur	56
GOG Activiteitenfonds lokale duurzame initiatieven	4.965
Meerjarenstrategie 2025-2028	11.749
Participatie burgers en bedrijven	18.260
Publiekscommunicatie	1.591
Samenwerking Natuur en Milieufederaties	11.088
Projectontwikkeling	35.719
	
Totaal	<u>118.000</u>

Bijlage 2: Verantwoordingsverklaring vereniging Natuur en Milieu Gelderland

De bestuursleden van Natuur en Milieu Gelderland onderschrijven de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' (vaststellen of goedkeuren van plannen) en van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing, beveiliging van informatie en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

In deze verantwoordingsverklaring wordt beschreven op welke manier Natuur en Milieu Gelderland invulling geeft aan deze principes.

Ad 1 Functiescheiding tussen toezicht en uitvoering

Bij Natuur en Milieu Gelderland is de uitvoering van het beleid gescheiden van de functie 'besturen' en 'toezicht houden'. De Algemene Ledenvergadering, het hoogste orgaan van de vereniging, heeft de taak de organisatie en het bestuur te controleren.

Over de taakverdeling tussen directie (uitvoering) en bestuur (besturen) zijn afspraken vastgelegd in het Bestuursreglement en directiestatuut, vastgesteld op 14 september 2021. Dit bestuursreglement en directiestatuut staat op de [website van Natuur en Milieu Gelderland](#).

Ad 2 Optimale besteding van de financiële middelen

Natuur en Milieu Gelderland heeft ten doel de bevordering van natuurbehoud, landschapsbescherming en milieuzorg in de provincie Gelderland, alles in de meest ruime zin.

Natuur en Milieu Gelderland werkt voortdurend aan verbetering van de projectmatige aanpak van haar werkzaamheden. Alle activiteiten zijn gericht op het realiseren van de doelstelling van Natuur en Milieu Gelderland.

Optimalisering van de effectiviteit van de organisatie vindt op de volgende manier plaats:

- De vereniging werkt op basis van een Meerjaren Plan. In dit plan benoemt Natuur en Milieu Gelderland de speerpunten voor de komende jaren en de daarbij horende richtinggevende doelstellingen. Het bestuur biedt het plan aan de Algemene Ledenvergadering aan, die het vast stelt.
- Het bestuur stelt in samenwerking met de directie jaarlijks een werkplan met begroting op, waarin onder meer de gewenste resultaten, begrote kosten en beoogde financiering per project zijn vastgelegd. De Algemene Ledenvergadering stelt het werkplan en de begroting, al dan niet aangepast, vast.
- De directie voorziet (de gedelegeerde van) het bestuur van financiële kwartaalrapportages, waarin de gerealiseerde cijfers t.o.v. de begroting zichtbaar worden gemaakt.
- De directie informeert het bestuur over mogelijke overschrijdingen van de begroting of verschuivingen van meer dan 10% binnen de hoofdposten op de begroting.
- De vereniging heeft haar financiële reserves grotendeels ondergebracht op een spaarrekening van de ASN- en heeft een betaalrekening bij de Triodosbank. De vereniging heeft als beleid om deze reserves niet te beleggen.
- Over de voortgang van het werkplan en de afzonderlijke projecten wordt conform de daarover gemaakte afspraken aan de partners en subsidieverstrekkers gerapporteerd.
- Het bestuur stelt in samenwerking met de directie jaarlijks een jaarverslag en een jaarrekening op conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. De accountant controleert deze en voorziet de jaarrekening van een Controleverklaring. De accountant rapporteert rechtstreeks aan het bestuur over de jaarlijkse

accountantscontrole. De Algemene Ledenvergadering stelt, na de Controleverklaring van de onafhankelijke accountant gezien hebbend, het jaarverslag en de jaarrekening, al dan niet aangepast, vast.

- Het bestuur evalueert jaarlijks haar functioneren om te komen tot een verdere optimalisatie van het functioneren van het bestuur als geheel. Indien nodig voert de voorzitter individuele functioneringsgesprekken met de individuele bestuursleden.
- De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteren we daarbij overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties.
- Daarnaast werkt Natuur en Milieu Gelderland aan optimalisering van haar effectiviteit en uitwisseling van kennis door structurele samenwerking met lokale organisaties, de samenwerking van Natuur en Milieufederaties, terreinbeheerders en overige partners.

Ad 3. Streven naar optimale relaties met belanghebbenden

Natuur en Milieu Gelderland ondersteunt mensen, die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving, voor zover passend binnen de doelstelling van Natuur en Milieu Gelderland. Zij vervult de functie van vraagbaak, aanspreekpunt en coördinator van lokale activiteiten in Gelderland. Zij beschikt daarvoor over een breed netwerk aan contacten, die bij deze ondersteuning van dienst kunnen zijn.

Gerelateerd aan de doelstelling van Natuur en Milieu Gelderland zijn belanghebbenden:

1. Lokale organisaties en individuen, die zich inzetten voor natuur, milieu, duurzame energie en landschap in Gelderland;
2. Beleidsmakers en beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven, die invloed uitoefenen op het terrein van natuur, milieu en landschap in Gelderland;
3. Samenwerkingspartners;
4. Natuur en Milieu Gelderland zal zich blijven richten op beleidsbeïnvloeding via bestuurders en bedrijfsleven, maar wil zich daarnaast meer richten op een goede en efficiënte informatievoorziening aan een breed publiek; d.w.z. alle in natuur, milieu en landschap geïnteresseerde mensen.

De informatievoorziening is erop gericht om de effectiviteit van de activiteiten van Natuur en Milieu Gelderland te vergroten en de relatie met de belanghebbenden te vergroten, waarbij beveiliging van persoonsgegevens voldoet aan de Europese 'General Data Protection Regulation' die vanaf 25 mei 2018 in Nederland geldt.

Bijlage 3: Geregistreerde klachten Natuur en Milieu Gelderland 2024

Klacht over bejegening

Er is een klacht ontvangen omtrent een belerende toon in onze communicatie die niet wenselijk was en tevens niet toepasselijk was voor de situatie. Lidmaatschap wilde men intrekken.

Oplossing: er is contact geweest met de persoon in kwestie en na uitleg van beide kanten is tot wederzijds begrip gekomen en is lidmaatschap voortgezet.

Klacht over niet indienen zienswijze

Er is een klacht ontvangen omtrent onze keuze om voor een bepaalde ontwikkeling geen zienswijze in te dienen.

Oplossing: er is contact geweest en we hebben uitgelegd vanwege welke gronden we geen aanknopingspunten zien om een relevante zienswijze in te dienen.

Bijlage 4 : Verslag externe vertrouwenspersoon 2024

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van de vertrouwenspersonen over het jaar 2024. Het jaarverslag geeft een beeld van de werkzaamheden van de vertrouwenspersoon, de meldingen en de aard van de meldingen.

Teamsamenstelling vertrouwenspersoon

Het team bestaat uit de volgende externe vertrouwenspersonen:

Herman Tuning	Provincie Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel
Elma Sandee	Provincie Zeeland, Noord Holland, Utrecht, Flevoland
Saskia Raaijmakers	Provincie Limburg, Noord Brabant, Gelderland, Landelijke Koepel

Algemene ontwikkelingen sociale veilige werkomgeving

De laatste jaren is er aandacht en bewustwording ontstaan over het belang van de sociaal veilige werkomgeving. Een sociaal veilige werkomgeving is een werkplek waar mensen zich gerespecteerd, geaccepteerd en vrij voelen om zichzelf te zijn zonder angst voor discriminatie, intimidatie, pesten of andere vormen van ongewenst gedrag.

Door situaties bij bijvoorbeeld de Voice, De wereld draait door, Metoo is de aandacht voor de gewenste omgangsvormen sterk toegenomen en lijkt een nieuwe balans te ontstaan.

In deze fase van het groeiende bewustzijn en het vinden van de nieuwe balans is ook de onzekerheid toegenomen. Bij werkgevers, want wat wordt er van een organisatie verwacht. En bij werknemers, wat mag je nog wel en niet doen.

Dit heeft geleid tot een enorme groei aan aandacht voor dit onderwerp aangezien veel organisaties opnieuw heroverwegen of zij het goede doen.

De werkzaamheden van de vertrouwenspersoon

De vertrouwenspersoon richt zich op de sociale veiligheid en integriteit binnen de werkomgeving. De primaire taak van de vertrouwenspersoon is aanspreekpunt zijn voor alle medewerkers die werkzaam zijn binnen een organisatie. Medewerkers die ongewenst gedrag ervaren, of vermoeden dat er sprake is van ongewenste omgangsvormen kunnen contact opnemen met de vertrouwenspersoon. Onder ongewenst gedrag wordt verstaan agressie en geweld, (sexuele) intimidatie, pesten, discriminatie.

De vertrouwenspersoon ondersteunt en begeleidt medewerkers bij het creëren van oplossingen voor de situaties die zij ervaren.

De vertrouwenspersoon draagt bij aan het vergroten van de sociaal veilige werkomgeving, door het geven van voorlichting en door een bijdrage te leveren aan het ontwikkelen van het beleid.

Meldingen NMF Gelderland

In 2024 zijn geen meldingen gedaan over ongewenst gedrag.

Eén medewerker heeft contact gezocht met de vertrouwenspersoon. Met deze medewerker is onderzocht wat nodig is om de situatie op te lossen en op welke wijze de vertrouwenspersoon hierin ondersteunen. Dit heeft niet tot verdere actie of initiatief van de vertrouwenspersoon geleid.

Trends bij NMF Gelderland

Omdat er geen meldingen zijn, zijn er geen trends te onderscheiden.

Bij de totstandkoming van het jaarverslag heeft de vertrouwenspersoon drie personen, werkzaam binnen de NMF Gelderland gesproken.

Het volgende beeld roept dit op:

- De interne omgeving wordt als prettig en veilig ervaren. De onderlinge omgang wordt als goed en veilig ervaren. Hiermee wordt niet bedoeld dat er op het vlak van samenwerking geen situaties kunnen voordoen. In de basis wordt ervaren dat als er iets speelt, dit bespreekbaar gemaakt kan worden.

- De externe omgeving, met name de landelijke politiek wordt als lastig ervaren. Regionaal, binnen het werkgebied van NMF Gelderland wordt de samenwerking als veilig ervaren. De onderlinge omgang binnen de netwerken wordt respectvol genoemd.
- Er is veel verloop onder de medewerkers geweest. Veel nieuwe medewerkers zijn aangetrokken. Bij de indiensttreding worden zij geïnformeerd over de documenten en regelingen die betrekking hebben op de sociaal veilige werkomgeving.
- Binnen NMF Gelderland zijn 3 interne vertrouwenspersonen beschikbaar. De externe vertrouwenspersonen zijn niet of minder bekend bij medewerkers.
- Interne documenten die betrekking hebben op de sociale veiligheid worden in 2025 geupdate. Het streven is om externe vertrouwenspersonen ook binnen het beleid zichtbaarder te maken. Het primaire doel van zichtbaarheid is dat medewerkers geen drempel ervaren om initiatief te nemen wanneer sociale onveiligheid ervaren wordt.

Conclusie en advies

- Het interne beleid dat betrekking heeft op sociale veiligheid wordt in 2025 aangepast. Geef aandacht aan de beschikbaarheid van de externe vertrouwenspersonen. Het doel hiervan is om de drempel om initiatief richting de vertrouwenspersoon te nemen zo gering mogelijk is.
- Bij het ontbreken van meldingen kan het beeld bestaan dat dit goed is. Deze conclusie kan echter niet getrokken worden. Blijf oog houden voor de onderlinge relaties en blijf het mogelijk maken om zaken bespreekbaar te maken. Zo blijf je in verbinding met elkaar en kun je inspelen op situaties waar aandacht voor nodig is. Dit draagt bij aan de sociale veiligheid.
- Beschouw de externe werkomgeving waarin medewerkers actief zijn ook tot het werkgebied en de werkplek van medewerkers. Sociale veiligheid wordt doorgaans geassocieerd met de onderlinge samenwerking binnen het team. Ook de buitenwereld waarin medewerkers actief zijn behoort tot het werkgebied en de werkplek van de medewerkers.

Tot zover het Jaarverslag 2024 van de externe Vertrouwenspersonen. Ook in 2025 staan wij weer klaar voor uw medewerkers.

Heeft u vragen over dit jaarverslag of over ongewenst gedrag op de werkvloer of wilt u meer informatie over wat wij voor u kunnen betekenen? Neem contact op met Saskia Raaijmakers via ingesprek@mitsaskia.nl of Herman Tuning via htuning@ziggo.nl. of Elma Sandee via info@hetmediationkantoor.com.